Ett bibliotek av och för alla

– mångkulturell biblioteksverksamhet vid Fredrikabiblioteken

Jeanette Östman (2018)

fredrika
Biblioteken | Kirjastot | Libraries

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Sammanfattning 4

Bakgrund 5
- Mångkulturellt arbete inom Fredrikanätverket 6
- Sammanfattning av rapporten ”Mångkulturell biblioteksverksamhet” (Åsa Broo, 2017) 7

Det aktuella projektet, 2017-2018: Verksamhetsplanen 8

Hur vi gick till väga, och resultatet: 9
- Utvecklingsarbetet med de enskilda biblioteken 9
- Samarbetet med externa parter 12
- Fortbildning för personalen 13
- Skapande av nytt material och nya kanaler 16
- Information, marknadsföring och nätverkande 18

Ett inspirerande exempel: Botkyrka bibliotek 21

Materialbanken: En kort introduktion 25
- Tripp-trapp-modellen 25
  - Enkelt 27
  - Kräver lite mera 35
  - Avancerat 43
  - Goda idéer för framtiden 51

Årsklockan 58
- Årsklockan, förslag på aktiviteter 63
- Andra tidpunkter då biblioteket kan uppmärksamma mångfalden 69

Avslutning 72

Mohamad Kosai Almahmoud reciterar en dikt av poeten Muhaned Almuhs under fortbildningen i Korsholm den 25 och 26 januari 2018. Temat: Det nya livet som kommer att växa ur jorden i det krigshärjade Syrien.

SAMMANFATTNING:

Projektet *Mångkulturell biblioteksverksamhet* som finansierats av Regionförvaltningsverket under tiden 1.9.2017–30.6.2018 har letts av mig, projektkoordinator Jeanette Östman. Det huvudsakliga målet har varit att, med avstamp i min företrädare Åsa Broos rapport *Mångkulturell biblioteksverksamhet* (2017), starta upp konkret och koordinerad mångkulturell biblioteksverksamhet som vänder sig direkt till biblioteksanvändare inom Fredrikaområdet.

Som mångkulturell koordinator har jag bidragit till att utveckla redan befintlig verksamhet liksom bygga upp ny mångkulturell verksamhet vid Fredrikabiblioteken. I samarbete med de enskilda biblioteken och andra aktörer har jag tagit fram skräddarsydda verksamhetsplaner som beaktar de lokala behoven och förutsättningarna, liksom personalens och besökarnas önskemål. Vi har kartlagt möjligheterna till synergieffekter med andra aktörer och evenemang på orten, samt gjort upp en plan för hur vi lokalt ska nå ut med information om bibliotekets verksamhet.

Som koordinator har jag jobbat för ett ökat samarbete både inom och utanför Fredrikanätverket, bland annat i fråga om att ta fram nytt flerspråkigt material, införskaffande av material på fler språk, utbyte av metoder och kontakter, spridning av information och att utveckla verksamheten tillsammans med målgruppen. Jag har ordnad fortbildning för personalen samt kontinuerligt, men framför allt i den här slutrapporten, sammanställt material och information som personalen kan ha nytta av i sitt dagliga arbete.

Jag har jobbat för ökad synligheten för bibliotekens verksamhet och med den interna och externa kommunikationen bland annat genom månatliga nyhetsbrev på svenska och finska. Dessa har varit riktade till bland andra bibliotekspersonal, samarbetspartner, beslutsfattare och media i Österbotten, delvis övriga Finland och Sverige. Jag har aktiv använt sociala medier som informationskanal och föreläst för olika målgrupper genom att bidra till och/eller delta i flera seminarier. Som koordinator har jag ingått i nätverk tillsammans med andra aktörer inom biblioteks- och utbildningsväsendet, inom invandring och integration samt bidragit till att skapa nya kontaktytor och informationskanaler.

Den nya biblioteksslagen som trädde i kraft den 1 januari 2017 (Lag om allmänna bibliotek, 29.12.2016/1492) betonar att biblioteken ska vara en plats för bildning och möten. Den här rapporten inkluderar en materialbank och årsklocka med

”Min familj tillhörde de första svarta muslimerna i Jakostad i början av 1990-talet. Hemma var det också mycket konflikter och biblioteket blev min tillflykt. Det kändes tryggt att få gömma mig i böckerna, framför allt ett par år senare när jag inte längre fick gå i skola. Jag lånade mycket, ända tills jag blev av med mitt lånekort. Jag var inte lika bra på att returnera böcker som att låna dem.”

Ramieza Mahdi, politiker och sakkunnig inom integration.

religiösa högtider, kulturella traditioner och lokala evenemang som biblioteken kan uppmärksamma för att öka känslan av delaktighet, samt förslag på aktiviteter knutna till dessa. Exemplen i materialbanken är hämtade från bibliotek inom Fredrikanätverket, eftersom likartade utgångslägen och förutsättningar kan sänka tröskeln för att prova på nya verksamhetsformer. Dessutom finns stödpersoner i form av kolleger nära till hands. En del verksamhetsformer har redan funnits en tid. Samtliga bilder har tagits av mig om inte annat anges.

Jag har även sammanställt annat material (litteraturtips, listor på sagoläsare med olika modersmål, översatt material, kort manual för framtida projektkoordinator med mera). Dessa har skickats till Fredrikabiblioteken. Min förhoppning är att dessa, liksom den här rapporten, ska fungera som ett inspirationsmaterial för fortsatt arbete för ökad inkludering och delaktighet vid Fredrikabiblioteken i Österbotten.

BAKGRUND

Varför har vi bibliotek? De allmänna biblioteken finns till för att alla som bor i Finland ska ha lika möjligheter till bildning och kultur. Det kostar ingenting att besöka biblioteket eller låna material, och personalen finns till för att hjälpa besökarna. Med ett alltmer mångkulturellt samhälle är det viktigt att biblioteket gör sig tillgängligt för alla.
Den 1 januari 2017 trädde en ny bibliotekslag i kraft. Den betonar ytterligare att bibliotekens verksamhet ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Syftet med lagen är att främja bland annat likvärdig tillgång till information samt ett aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet. De allmänna biblioteken ska bland annat tillhandahålla material, främja läsning, erbjuda lokaler för lärande, fritidsintressen, arbete och medborgarverksamhet samt främja en samhällelig och kulturell dialog. För att kunna sköta uppgifterna behövs bland annat moderna lokaler samt tillräcklig och kunnig personal.

Enligt uppgifter från Statistikcentralen har andelen utländska medborgare i Fredrikakommunerna ökat mångdubbelt sedan början av 2000-talet. I slutet av år 2017 fanns i landskapet Österbotten drygt 11 500 personer som hade ett så kallat främmande språk som modersmål (6,5 % av befolkningen på området). Till de största språkgrupperna hör arabiska, vietnamesiska, ryska, bosniska och estniska. Största delen bodde i Vasa, Jakobstad, Närpes, Korsholm och Nykarleby. Österbottens mångsidiga invandrarbefolkning förklaras av att regionen erbjuder möjligheter till högskoleutbildning, har stora internationella företag samt mottagning av flyktingar. De flesta

"Samhället och regelverken förändras snabbt. Biblioteken kunde bli en instans som hänger med i förändringen genom att snabbt erbjuda uppdaterade summeringar om till exempel språkliga rättigheter eller rättshjälp på olika språk."

Sari Somppi, 35, regiondirektör för Brottsofferjouren i Västra Finland

kommer av familjeskäl, för studier eller arbete. En del är flyktingar och liten del återflyttare. (Källa: https://kotouttaminen.fi/sv/osterbotten, uppgifter från augusti 2017, samt Österbottens förbund)

MÅNGKULTURELLT ARBETE INOM FREDRIKANÄTVERKET

Fredrikanätverket grundades i början av 1990-talet. I dag består det av de kommunala biblioteken i elva tvåspråkiga kommuner i Österbotten där svenska är majoritetsspråk: Jakobstad, Korsholm, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Larsmo, Malax, Nykarleby, Närpes, Pedersöre och Vörå. 2017 hade Fredrikanätverket ett befolkningsunderlag på kring 100 000 invånare.

Fredrikanätverket har under 2016-2018 förverkligat ett projekt finansierat av Regionförvaltningsverket. Delen som förverkligades hösten 2016-våren 2017 resulterade i rapporten ”Mångkulturell biblioteksverksamhet” (Åsa Broo, 2017). Fokus låg på att kartlägga Fredrikakommunerna och –biblioteken, och sammanställa en rapport över bland annat bibliotekspersonalens syn på behovet av mångkulturellt arbete, besökarnas önskemål om verksamhet, språkförhållanden i kommunerna samt mediebeståndet på biblioteken.

Under hösten 2017-våren 2018 har projektet under min ledning fokuserat på att utveckla konkret verksamhet riktad direkt till användaren, fortbildning av personalen, skapande av nytt material samt sammanställande av en materialbank som kan användas av biblioteken. Processen och slutresultatet sammanfattas i den här rapporten.

Våren 2018 står det klart att Regionförvaltningsverket beviljar Fredrikabiblioteken 45 000 euro för att fortsätta utveckla verksamheten under hösten 2018-våren 2019. Den här gånger kommer fokus att ligga på att utforma en så kallad biblioteksstig. Biblioteken vill stärka sin beredskap för att kunna ta emot olika grupper med specialbehov såsom seniorer, nyfinländare och personer med läs- och skrivsvårigheter. Till projektarbetarens viktigaste uppgifter kommer att höra att identifiera olika specialbehov, göra upp modeller för biblioteksstigar, samt handleda och ordna fortbildning för bibliotekspersonalen. Målet är, fortsättningsvis, att alla som besöker biblioteket ska bemötas likvärdigt.

“Jag ser biblioteken som en källa till kultur och ett lågtröskelställe i ett samhälle där nästan allting kostar. Om barn blir vana att gå till biblioteken så kommer de i kontakt med skatter som finns tillgängliga för oss alla.”

Ann-Christin Furu, universitetslektor i småbarnspedagogik och projektledare för projektet “Berätta mera!” (Åbo Akademi).

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN ”MÅNGKULTURELL BIBLIOTEKS-VERKSAMHET” (ÅSA BROO, 2017)

I Åsa Broos rapport "Mångkulturell biblioteksverksamhet” (2017) intervjuas både personal och mångkulturella besökare om den mångkulturella verksamheten vid Fredrikabiblioteken. Den lyfter fram biblioteken som en självklar arena för integration, eftersom de är en av få offentliga instanser som är öppna för alla och där det är kostnadsfritt att vistas. För nya invånare kan biblioteket vara det första mötet med finländsk kultur. Samtidigt som nya invånare tillägnar sig kunskap som hjälper dem att förstå det finländska samhället och bli aktiva medborgare, förutsätter en lyckad integration att individen även får stöd för att upprätthålla sin egen kultur och sitt modersmål. Biblioteken kan stödja båda delarna av den här processen.

Rapporten visar att en stor del av personalen i dag möter en mångkulturell kundgrupp och att det här är någonting som de behöver stöd med. Drygt 80 procent anser att det behövs mångkulturell verksamhet i det dagliga arbetet. Däremot uppger bara 50 procent att de är involverad i sådan verksamhet just nu.

De flesta biblioteken uppger att de inte har någon egen regelbunden mångkulturell verksamhet. En del erbjuder handarbetskafé, läxhjälp, vänkafé och bokklubbar i samarbete med andra aktörer. Över 60 procent av personalen upplever att de ganska bra kan möta en mångkulturell kundgrupp. Oroväckande är att över 15 procent upplever att de inte alls kan möta den här gruppen. Tidsbrist och otillräckliga språkkunskaper i främmande språk (t.ex. arabiska, bosniska och somaliska) upplevs som utmaningar även i fråga om att själva ordna mångkulturell verksamhet på biblioteken. För att bättre kunna betjäna den här kundgruppen önskar personalen bokstips på andra språk, materialkoordinering och uppsökande verksamhet, men också information och stöd från kommunen i frågor kopplade till integration.

För att ta reda på vad besökarna önskar av biblioteken gjordes en enkätundersökning på svenska, riktad till personer med annan bakgrund. 32 personer deltog och 15 språk var representerade. Över 30 procent uppgav att de besöker sitt bibliotek flera gånger i veckan respektive några gånger per månad. Drygt 85 procent uppgav att de lånar material, drygt 20 procent att de läser tidningar och 6 procent att de använder internet. Främst önskar de som besvarade enkäten språkkaféer på svenska och engelska, läxhjälp, spelkvällar och handarbetskaféer. Både läxhjälp och handarbetskafé ordnades redan vid två bibliotek inom Fredrikanätverket.

Som bas för de lokala bibliotekens fortsatta arbete inkluderade rapporten även uppgifter om vilka de största språkgrupperna är i varje enskild kommun (Statistiskcentralen, 2015), samt det dåvarande beståndet av biblioteksmaterial på olika språk.

DET AKTUELLA PROJEKTET 2017-2018:VERKSAMHETSPLAN

Mot bakgrund av rapporten anställdes jag, Jeanette Östman, som mångkulturell koordinator för perioden 1.9.2017–30.6.2018. Som ett steg vidare från det teoretiska till det praktiska arbetet med att utveckla bibliotekens mångkulturella verksamhet fick jag i uppgift att:

- koordinera och bidra till att arrangera mångkulturella bibliotekträffar för nyfinländare inom Fredrikabiblioteken.
- utveckla konkreta metoder med vilka biblioteken kan stödja invandrare under integrationsprocessen
- konkret utveckla det multikulturella läsfrämjandet. Hur skulle biblioteken kunna utnyttja informationen om Fredrikas material på främmande språk och de lokala språkförhållandena på bästa sätt? Som exempel gavs att projektledaren kunde skapa ett nätverk av sagoläsare med kunskap i andra språk än svenska eller finska som kunde anlitas av biblioteken.
- utgående från kartläggningen bygga upp konkreta samarbetsmodeller och konstruera ett nätverk som förenar biblioteken med kommunala integrationsnätverk, frivilligorganisationer, skolor, utbildningsinstitutioner, osv.
- producera en instruktionsvideo tillgängliga för olika målgrupper och på olika språk
- ordna fortbildning för personalen

Som projektkoordinator har jag månatligen rapporterat till Fredrikas arbetsutskott bestående av Marina Sandström (Vörå kommunbibliotek/Korsholms huvudbibliotek. Fredrikas ordförande fr.o.m. 1.9.2017), Magdalena Udd (stadsbiblioteket i Närpes, Fredrikas vice ordförande), Maria Kronqvist-Berg (Malax kommunbibliotek) och Katarina Kronqvist (Kronoby kommunbibliotek).

I samråd med arbetsutskottet konstaterades i ett tidigt skede att en instruktionsvideo skulle kräva mycket resurser i form av tid och pengar, och att jag skulle prioritera de övriga punkterna i planen. Inom projektet 2017-2018 framställdes därför ingen instruktionsvideo. Däremot kunde en sådan ingå i framtida projekt inom Fredrikanätverket, exempelvis i samarbete med en utbildningsinstans eller annat regionalt projekt som jobbar kring samma frågor kring invandring, integration, delaktighet och tillgänglighet.

Avslutningsvis har jag skrivit en sammanfattning som inkluderar konkreta modeller för hur biblioteken kan erbjuda

"Biblioteket är en plats där du lär dig vad som händer i världen. För mig är det som ett andra vardagsrum; jag kommer hit tre fyra gånger i veckan och läser tidningar och böcker på olika språk. Pressreader är också bra då jag kan både franska, italienska, engelska, finska och lite svenska."

Edmond Akissohe, bosatt i Jakobstad sedan sex år.

sina besökare mångkulturell verksamhet, samt förslag till mångkulturell strategi för biblioteksverksamheten i kommande projekt. Rapporten ska göras tillgänglig för ledningsgruppen inom Fredrikanätverket samt bibliotekens personal.

HUR VI GICK TILL VÄGA, OCH RESULTATET:

Nedan följer en sammanfattning av hur vi gick tillväga i det konkreta arbetet med att utveckla den mångkulturella verksamheten vid Fredrikabiblioteken i Österbotten. Resultatet redogörs dels här i allmänna ordalag, dels via konkreta lokala exempel i materialbanken i slutet.

UTVECKLINGSARBETE MED DE ENSKILDA BIBLIOTEKEN

Under hösten 2017 besökte jag samtliga huvudbibliotek inom Fredrikaområdet, samt förlade minst ett uppföljande besök till alla utom ett bibliotek under våren. I mötena deltog bibliotekschefer och annan personal, samt vid ett par tillfällen även aktörer inom det lokala integrationsarbetet så som flykting- och socialhandledare, chefer för småbarnspedagogik och utbildning, Röda korset eller engagerade ortsbor. Förutom att diskutera bibliotekens möjligheter och resurser för att ordna mångkulturell verksamhet, tittade vi på utrymmen och utvärderade hurudan verksamhet som lämpar sig bäst enligt bibliotekets resurser och omgivningens behov.

Under dessa möten låg tyngdpunkten, för min del, på *klargöra* hur det mångkulturella arbetet kan se ut, *synliggöra* vad som tidigare gjorts och kunde göras, samt *genomföra* en lokal utvecklibgsprocess med hjälp av bland annat en skräddarsydda verksamhetsplan. Jag har sett det som viktigt att bekräfta personalen i det viktiga arbete som de dagligen gör, samt peka på möjligheterna och bistå i konkreta frågor.

Det är eftersträvansvärt att varje bibliotek har en plan för den mångkulturella verksamheten och att den är anpassad inte bara till de lokala språkförhållandena sådana som de beskrivs i Åsa Broos rapport, utan även till de faktiska behoven.

"Vi är gärna med eftersom vi ser mångkulturalitet som viktigt. Vi har nyligen fått i två nya böcker som passar perfekt så det känns också roligt. Vi har valt acceptans och allas lika värde som ledord. Gruppen är blandad och förskolan har redan jobbat en del med exempelvis social kompetens. Det är bra för oss när vi på biblioteket ska testa ett nytt koncept. Eftersom jag är kurator i grunden tycker jag att det är viktigt att barn lär sig att prata om känslor."

Patricia Bäckvik-Manngård, biblioteksfunktionär vid Närpes stadsbibliotek, om deltagandet i projektet "Berätta mera!"

Språksammansättningen kan förändras snabbt, statistiken säger heller inget om var i integrationsprocessen en person befinner sig eller något om hens specifika intressen eller behov. Jag har vinnlagt mig om att planen ska vara konkret och följas upp. De lokala behoven har sett olika ut, liksom bibliotekens resurser samt intresse för att arbeta med frågan.

Genom att erbjuda mångkulturell verksamhet som en naturlig del av vårt dagliga arbete vid huvudbibliotek och andra betjäningspunkter (biblioteksfilialer, utlåningsstationer, skolbibliotek och biblioteksbussar) kan vi betjäna fler invånare inom de enskilda bibliotekens upptagningsområde. Att verksamheten är regelbunden kan göra den i längden lättare att upprätthålla. Samtidigt finns det erfarenheter av att det är lättare att nå målgruppen med enstaka punktinsatser och evenemang. I materialbanken ingår flera exempel på den mångkulturella biblioteksverksamhet som finns just nu, eller redan pågått en tid.

Vi har konstaterat att småskaligheten i Österbotten bör ses en fördel då många inom personalen upplever det som lätt att få kontakt med olika aktörer på orten, samt testa olika koncept och genast få respons från besökarna. Samtidigt upplever en del det som utmanande att få information bland annat från kommunen, om aktuella projekt och möjligheter till samarbete.

Utöver möten med personalen har jag eftersträvat att delta i minst ett mångkulturellt evenemang i varje kommun. Via närvaron på fältet har jag haft en chans att knyta kontakter med nya och redan etablerade samarbetspartners och den tilltänkta målgruppen/besökarna. Genom rapportering i sociala medier och nyhetsbreven har jag kunnat ge synlighet för bibliotekens arbete samt låta personalens, samarbetspartners och den tilltänkta målgruppens röst höras även utanför det lokala bibliotekets väggar. Det här är en viktig del av att öka medvetenheten om bibliotekets mångkulturella verksamhet både bland besökarna, beslutsfattare, media och andra intressenter.

Det viktigaste utvecklingsarbetet har, enligt mig, skett i nära samarbete med representanter för målgruppen, det vill säga personer med ett annat modersmål än svenska eller finska eller en annan kulturell bakgrund än den finländska (till exempel via sagostunder, insamlande av litteraturtips eller uppbyggande av relationer). Bland dessa finns personer som representerar olika saker i fråga om ålder, kön, modersmål och bakgrund. De har kommit till Finland som flyktingar, på grund av arbete, studier eller av andra orsaker.

"Våra klienter är till stor del ensamkommande unga killar med flyktingbakgrund. På biblioteket lånar vi språkböcker och barnböcker. De flesta integreras på finska men det skulle få finnas fler språkböcker även på engelska, eftersom det ofta är vårt första gemensamma språk. Biblioteket kunde gärna också ordna spelkvällar eller temakvällar om fotboll."

Robert Forss och Omar Khribich, flyktinghandledare i Oravais.

Som exempel på att långvarigt arbete lönar sig kan nämnas Närpes stad, inklusive biblioteket, som tilldelades UNICEF:s utmärkelse för sitt arbete för barns rättigheter i november 2017. Staden fick erkännandet för sitt mångåriga arbete med att integrera flyktingar och invandrare. Här har biblioteken som ett offentligt utrymme öppet för alla spelat en aktiv roll.

Flera bibliotek som hittills inte haft någon mångkulturell verksamhet har under det senaste året arrangerat eller varit samarbetspartner till ett par evenemang vardera. Ett av de färskaste exemplen kommer från Larsmo där vi våren 2018 startade upp ett språkkafé i samarbete med bland annat Röda korsets lokalavdelning, nyinflyttade och redan etablerade Larsmobor. Från och med hösten 2018 kommer flera Fredrikabibliotek att erbjuda regelbundna sagostunder på antingen arabiska, bosniska eller vietnamesiska, samt eventuellt på ryska och/eller ukrainska.

Ett annat framsteg berör Pressreader, en tjänst där besökarna kan läsa tidningar och tidskrifter på över 60 olika språk gratis antingen på biblioteket eller hemma på sin mobiltelefon eller surfplatta. Pressreader erbjuds numera på kommunala bibliotek i Närpes, Korsnäs, Jakobstad, Pedersöre, Malax och Larsmo (tidigare Jakobstad, Närpes, Korsnäs och Pedersöre). Flera bibliotek erbjuder numera läxhjälp och i Jakobstad har man inlett ett ambitiöst arbete med att dels intensifiera samarbetet med språkkursinrättningarna, dels målmedvetet bygga relationer med den tilltänkta målgruppen.

Så gott som samtliga bibliotek har visat entusiasm inför sitt uppdrag att erbjuda alla invånare likvärdig service. På grund av interna strukturförändringar eller andra faktorer har en del bibliotek inte hunnit så långt i sitt konkreta mångkulturella utvecklingsarbete. I sådana fall finns det en plan för hösten 2018 och/eller framtiden.

"Biblioteksbesök prioriteras i min klass. Viktigaste är att man går ofta till bibliotek men det hjälper att det finns stöd och bra böcker där. Jag skulle bli glad om det fanns mer böcker på olika språk och böcker som kombinerar olika språk, tecken som stöd och olika former som gör en text lättare att ta till sig. Det är svårast att hitta lättlästa böcker som inte är för barnsliga för äldre personer."

Marina Attianese, 31, lärare i förberedande klasser i Vasa och Korsholm.

SAMARBETE MED EXTERNA PARTER

Under perioden 2017-2018 har Fredrikabiblioteken samarbetar kring den mångkulturella verksamheten med bland andra följande externa parter. Det kan handla om enstaka evenemang eller regelbunden verksamhet antingen på eller utanför biblioteket, skapande av nytt material, spridning av information, nätverkande och fortbildning.

Över hälften är nya samarbetsparter för perioden hösten 2017-våren 2018.

Organisationer och föreningar:

– Finlands Röda Kors i Österbotten samt lokalavdelningarna i Jakobstad, Larsmo, Vörå och Malax
– Vasa teater
– Marthaföreningarna i Smedsby och Petalax Kyrkby
– Zonta Club of Jakobstad – Pietarsaari
– Syrien-Finland vänskapsförening rf
– Arabien och arabiens vänner rf
– Svenska församlingen i Jakobstad / Tehuset
– Kokkotyö-stiftelsen / Retro i Jakobstad
– Jakostads Citygrupp rf
– Fredsföreningen i Närpes

Projekt:

– Projektet ”Berätta mera! – om storytelling som redskap i arbetet med hållbarhetsfrågor på daghem och förskolor i Jakobstadsnejden”, Åbo Akademi (universitetslektor Ann-Christin Furu)
– EU-projektet ”En bra start i Österbotten – integrerade servicekedjor för invandrare i Jakobstadsnejden” (Integrationsporten i Jakobstad)
– EU-projektet ”En bra start i Österbotten” (Kust-Österbottens samkommun för social- och primärhälsovård/Kfem)
– EU-projektet Malax - Connecting People
– Leaderprojektet Bron (Vuxeninstitutet i Korsholm)
– Projektet ”Integration genom inspiration från skogen” (Österbottens förbund)
– Projektet ”Parasta yhdessä” (Pietarssaren Marthat ry, lokalavdelningar inom Finlands röda kors och Mannerheims barnskyddsförbund)

Kommunala instanser:

– Kulturbyrån i Jakobstad/Leaderprojektet Kulturell mångfald i Jakobstad (KuMå) och ungdomsfullmäktige i Jakobstad
– Social- och hälsovårdsverket, barnrådgivningen i Nykarleby
– Welcome office i Korsholm
– Flyktingbyrån i Oravais (Lumina, Villa Miranda, flyktingmottagningen i Jakobstad)
– Biblioteket i Botkyrka kommun, Sverige
– Vasa landskapsbibliotek

Utbildningsinstanser:

– Yrkeshögskolan Centria
– Yrkesakademin i Österbotten
– Yrkeshögskolan Novia
– Vuxeninstitutet i Korsholm

– Yrkesutbildaren Optima

Utöver dessa har Fredrikabiblioteken och koordinatorn även samarbetat med åtskilliga privatpersoner och andra slags arbetsgrupper.

Under 2017-2018 deltog sex Fredrikabibliotek på olika orter i projektet ”Berätta mera! – om storytelling som redskap i arbetet med hållbarhetsfrågor på daghem och förskolor i Jakobstadsnejden”.

“Jag och Leena Havu-Erhie på Welcome Office har samarbetat kring föreläsare och när det en lördag i maj ordnades en mångkulturell dag i Kulturhuset höll biblioteket undantagsvis öppet och ordnade sagostunder på svenska, finska, arabiska och swahili. Vi har också haft en diktkväll där vi engagerade svensk- och finskspråkiga ungdomar.”

Tina Back, bibliotekarie vid Korsholms huvudbibliotek

FORTBILDNING FÖR PERSONALEN

Den 25 och 26 januari 2018 ordnade jag en fortbildningsdag för personalen vid Fredrikabiblioteken vid Korsholms kulturhus i Korsholm. Deltagarna deltog endera dagen och fortbildningen gick huvudsakligen på svenska. Temat var ”Jämlik service för alla - fortbildning i mångkulturell biblioteksverksamhet”.

Tillfället ordnades i samarbete med Vuxeninstitutet i Korsholm (Leader-projektet Bron) och var öppet för även andra yrkesgrupper som jobbar med mångkulturella frågor, representanter för media och myndigheter. Förutom bibliotekspersonal deltog kommunalt anställda som jobbar

med integration, undervisning, kultur samt representanter från Österbottens förbund och Regionförvaltningsverket. Totalt deltog drygt 65 personer.

Fredrikakoordinatorn fungerade som moderator, föreläsare och intervjuare. Jag presenterade också rapporten *Mångkulturell biblioteksverksamhet* (Åsa Broo, 2017) och vårt aktuella projekt. Cecilia Falk, t.f. bibliotekschef i Botkyrka kommun, och Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek, föreläste om sitt arbete i Botkyrka kommun i Sverige. De betonade bland annat det interkulturella perspektivet på biblioteksverksamhet, delaktighet och hur biblioteken genom att samarbeta brett med andra aktörer - beslutsfattare, kommunalt anställda, föreningar/organisationer, enskilda invånare - kan bli en aktiv och inflytelserik spelare i det ständigt pågående samhällsbygget.
Under rubriken ”Ett inspirerande exempel: Botkyrka kommun” berättar jag mer om arbetet vid Botkyrka bibliotek.

Författaren och journalisten Adrian Perera deltog med anledning av sin debutroman *White Monkey* (Förlaget, 2017). Han intervjuades om bland annat strukturell rasism samt deltog i gruppsamtal båda dagarna. I gruppsamtalen deltog, förutom Perera, Natalia Storm, (ingenjör och lifecoach) Ramieza Mahdi (politiker i Vasa och sakkunnig inom invandring och integration), Mersiha Osmanovic (pedagog) och Senada Arnautovic (samhälls- och hälsokommunikatör, erfarenhetsexpert och aktiv inom Folkhälsans och Röda korsets mångkulturella arbete).

Under dagen visades den prisbelönade kortfilmen *Kirjeitä kotiin/Letters home* (2017). Regissören Anna-Karin Grönroos hade bett en handfull minderåriga asylsökande skriva brev hem till sina familj för att berätta om sin nya vardag i Finland. Dokumentären vann första pris under kortfilmsfestivalen Kettupäivät i Helsingfors 2017. Mohamad Kosai Almahmoud läste en dikt, Afasa-kören uppträdde med musik, och under en workshop planerade deltagarna egna lokala mångkulturella evenemang.

“Som coach ställer jag snarare frågor än ger tips. Vårt förhållningssätt till andra handlar i grunden om vår syn på oss själva. Vet jag vem jag själv är? Som coach kunde jag hålla övningar för personalen där vi funderar kring den här frågan. Utmaningen för biblioteken är, som jag ser det, att alltför få besöker biblioteket. Hur kan vi få fler, oavsett bakgrund, intresserade av läsande?”

Natalia Storm, lifecoach.

“På eftis är det många barn som frågar mig hur man räknar eller säger "hej" på bosniska. I vår funderar jag på att testa återberätta bosniska sagor på svenska för eftisbarnen.”

Mersiha Osmanovic, pedagog, språkkurslärare och sagoläsare vid Närpes bibliotek.

Fortbildningen fick positiv respons från deltagare från både biblioteken och andra yrkesgrupper, förläsare och samarbetspartners.

Utöver fortbildningstillfället har jag kontinuerligt fungerat som bollplank för biblioteken i frågor som berör den mångkulturella verksamheten. Som del av min egen fortbildning och för att knyta kontakter har jag deltagit i flera föreläsningar. Via de månatliga nyhetsbreven har jag spridit en del av det för biblioteken centrala innehållet vidare till de som jobbar på biblioteken. Slutrapporten inklusive materialbanken delges biblioteken i samband med ett ledningsgruppsmöte i juni 2018, samt skickas därefter ut till hela personalen samt centrala samarbetspartner.

"När jag flyttade till Närpes för tjugo år sedan fanns det inte många böcker på bosniska på biblioteket. Jag var ung och mådde dåligt för att jag inte kunde språket. När jag lärde mig språket började jag må bättre, och det gjorde jag dels via en självhjälpsbok på svenska. Jag lärde mig många svåra svenska ord den vägen."

Senada Arnautovic, jobbar med invandrare via Folkhälsan och Röda korset.

"Det är tungt att ständigt behöva tänka på och tala om de här sakerna, att försöka hitta ord som ska få andra att förstå ens upplevelser när jag helst skulle vilja slippa tänka på det. Samtidigt är det här nytt för mig. Största delen av mitt liv har gått åt till att inte tala om de här frågorna."

Adrian Perera, författare till boken *White Monkey "(2017)*.

Enligt Adrian Perera, Mersiha Osmanovic och Senada Arnautovic kan det upplevas som lättare för invandrare att delta i verksamhet som leds av andra invandrare. Foto: Jeanette Östman

SKAPANDE AV NYTT MATERIAL OCH NYA KANALER

I samarbete med biblioteksspersonal och EU-projektet ”En bra start i Österbotten - Integrerade servicekedjor för invandrare i Jakobstadsnejden” (och ett motsvarande projekt i K5-området i fråga om Pressreader), har vi tagit fram och/eller låtit översatta följande material:

- Basinformation om Fredrikabiblioteken, Jakobstads bibliotek, hur man skaffar ett lånekort samt ifyllnadsblankett på tio språk: svenska, finska, engelska, tyska, franska, spanska, ryska, arabiska, persiska och somaliska. (Tidigare på tre språk.) Informationen om Fredrika och lånekort kan användas av alla nätverkets bibliotek. Den biblioteksspecifika informationen kan modifieras för att passa även andra Fredrikabibliotek. (Värd: Jakobstad)
- Nytt material om gratistjänsten Pressreader på svenska, finska, estniska, tyska, franska, spanska, ryska, bosniska, vietnamesiska och arabiska. (Värd: Närpes, Malax, Pedersöre, Jakobstad, Larsmo)
- ”Välkommen till biblioteket”-infoblad på svenska, finska, engelska, arabiska, persiska och swahili. (Värd: Jakobstad)
- Zacharias Topelius saga ”Walters andra äventyr” (Walter på Himmelsberget) på estniska, ryska, ukrainska, arabiska och vietnamesiska. (Värd: Nykarleby)
- Informationsmaterial för enskilda evenemang eller nya verksamhetsformer på arabiska, ryska, ukrainska, vietnamesiska eller bosniska.

Det flerspråkiga materialet fås från värdbiblioteket.

Via Vasa landskapsbibliotek har Närpes stadsbibliotek fått en broschyr på svenska och finska att dela ut till nyblivna föräldrar. I den ingår information om varför det är viktigt att läsa för sina barn och boktips.

Som fredrikakoordinator har jag bidragit till skapandet av en ny informationskanal: *e-postlistan Megafon – Megafoni*. E-postlistan är avsedd för aktörer inom integration och mångkulturell verksamhet i Jakobstadsnejden inklusive Kronoby. Via e-postlistan kan bland andra biblioteken få ut information om sin mångkulturella verksamhet till ett större nätverk med kontakter bland nyanlända. Listan modereras av Integrationsporten i Jakobstad.

Det flerspråkiga materialet om hur nya besökare får ett lånekort används så gott som dagligen på vissa bibliotek.

Arbetet med att ta fram *en ersättande text till den allmänna Infopankki-texten om bibliotekens verksamhet* som funnits på Fredrikabibliotekens hemsida (bakom fliken ”Ny i Finland”) blev på hälft. En kompletterad, ny text med mer specifik och relevant information om Fredrikabibliotekens service har utarbetats och skickats på utlåtelserunda till samtliga bibliotekschefer, men inte översatts. Nu, i slutet av maj 2018, konstaterar jag att det här är bra, eftersom den nya koordinatorn som tillträder i höst kommer att jobba med tillgänglighet för en bredare målgrupp (inklusive seniorer, personer med läs- eller skrivsvårigheter med flera) och att det här kan ställa nya krav på ursprungstexten och/eller översättningen, däribland en version på lättläst svenska och lättläst finska.

Under året har jag även sammanställt annat material och andra listor som personalen kan använda sig av i sitt mångkulturella arbete. Där ingick en lista på personer som läst sagor på något av Fredrikabiblioteken och som sagt sig villiga att även läsa sagor på andra bibliotek i nejden. An efter som fler personer i den här rollen knyts till biblioteken kan listan uppdateras.

Därtill har jag, på personalens begäran, inlett arbetet med att sammanställa listor med tips på litteratur av författare som skriver på andra språk än svenska eller finska. Personalen var framför allt intresserade av tips som berör större språkgrupper på de olika orterna. I nuläget innehåller listan tips om klassiker men också moderna verk, för barn och vuxna, på arabiska, bosniska, ryska och ukrainska. Listan inkluderar även tips på böcker kanske skrivits på ett annat språk men som är populära inom den aktuella språkgruppen.

"I ärlighetens namn har jag aldrig varit en stor bok- eller biblioteksmänniska. När jag kliver in på biblioteket känner jag inte heller nödvändigtvis att det finns en massa material på mitt modersmål som är engelska, eller så hittar jag det inte. Jag gillar sportbiografier och skulle gärna läsa om lokal fotbollshistoria. Språkböcker är också bra. En annan sak som skulle locka mig till biblioteket var om det ordnades en kurs i hur man på ett enkelt sätt tar till sig information på svenska, till exempel ur dagstidningar."

Luke Williams, aktiv inom Munsala United och bosatt med fru och barn i Nykarleby sedan 2011.

Biblioteken har fått en sammanställning med kontaktuppgifter till de lokalavdelningar inom Finlands Röda kors som är verksamma inom Fredrikaområdet. Organisationen är en viktigt samarbetspartner för flera bibliotek och man även från det regionala Röda korset-kontoret i Vasa uttryckt en önskan om och beredskap för att intensifiera samarbetet med de kommunala biblioteken.

Därtill har Folkhälsan via koordinatorn skickat information om vilka barnböcker de använder och rekommenderar i sitt FHille-arbete med invandrarfamiljer (stöd inför förskole- och

skolstarten). Detta för kännedom så att biblioteksspersonalen ska veta vilka böcker det kan vara extra stor efterfrågan på.

Ovannämnda listor har skickats till biblioteken.

INFORMATION, MARKNADSFÖRING OCH NÄTVERKANDE

INFORMATION OCH MARKNADSFÖRING:

Att ge större synlighet åt och öka kunskapen om bibliotekens mångkulturella verksamhet har varit en central del av mitt arbete. Förutom att internt öka kunskapen om det mångkulturella arbetet som görs på olika bibliotek samt besökares behov och åsikter om bibliotekens verksamhet, har jag satsat på det utåtriktade informationsarbetet. Målgruppen har bland annat inkluderat etablerade och potentiella besökare, beslutfattare, media, projektfinansiärer och andra samarbetspartners.

Som ett led i det här arbetet har jag sammanställt och skickat ut *månatliga månadsbrev* på både svenska och finska. Där har ingått information om aktuella projekt och fortbildningstillfällen, reportage från mångkulturella evenemang på biblioteken och tips på hur man kan jobba mångkulturellt. Jag har vinnlagt mig om att inkludera synpunkter från besökarna, och hur dessa vill att den mångkulturella verksamheten ska utvecklas. Detta för att fortsätta erbjuda biblioteksspersonalen inblickar i hur den tilltänkta målgruppen tänker, samt hörsamma invandrare som aktiva subjekt och parter i utvecklingsarbetet.

Nyhetsbreven är till dels för att föra oss som jobbar på Fredrikabiblioteken närmare varandra, för att dela information och inspiration, dels en del av vårt utåtriktade information- och marknadsföringsarbete. Dessa har distribuerats av bibliotekscheferna internt och externt till lokala samarbetspartners så som beslutsfattare, samarbetspartners, utbildningsinstanser, integrationsenheter med flera. Som koordinatorn har jag haft ansvaret för ett centralt utskick till media, Regionförvaltningsverket, Kommunförbundet, Folkhälsan, Utbildningsstyrelsen med flera.

"Personligen vet jag inte vad biblioteken behöver. Ni borde vara mer högljudda, visa vad allt ni redan gör och kunde göra för att exempelvis stöda ungdomar eller stävja brottslighet. För det behövs. Biblioteken kunde presentera en klar plan för beslutsfattarna om hur ni deltar i det arbetet. Biblioteken kunde stärka sitt mandat genom samarbete med skolor, bildningsnämnd, ungdomsutskott och andra organisationer. Men observera att intresset måste finnas hos båda parterna."

Ramieza Mahdi, politiker och sakkunnig inom integration.

Under projektperioden har det blivit allt tydligare hur viktigt det är att *sprida informationen via representanter inom den tilltänkta målgruppen* men även med traditionella *posters på bibliotekets anslagstavlor och ute i staden/kommunen*. Informationen har i huvudsak gått ut på svenska, finska och engelska, i de fall det funnits information på andra språk att tillgå (exempelvis på arabiska, ryska, ukrainska, bosniska eller vietnamesiska) har vi även spridit den.

Som Fredrikakoordinatorn har jag även bidragit till att skapa en ny lokal informationskanal för aktörer inom invandring och integration. *E-postlistan Megafonen – Megafoni* ordnar under Integrationsporten i Jakobstad och fungerar så att medlemmarna skickar information om aktuell verksamhet till administratören (Anna Kotka-Bystedt), som i sin tur förmedlar den vidare till de andra på listan. Dessa kan i sin tur sprida informationen till sina kontakter bland nyinflyttade med invandrarbakgrund.

Som koordinator har jag även varit aktiv på *sociala medier*. Per den 31 maj 2018 hade Fredrikakoordinatorns konto på instagram 234 följare (84 följare när jag tillträdde). Vid samma tidpunkt var det 224 personer som gillar Fredrikakoordinatorns sida på Facebook (tidigare 0 personer). Genom att marknadsföra bibliotekens verksamhet på sociala media eftersträvar vi att biblioteket ska vara närvarande även i den sfären. Samtidigt hörsammar vi ett konkret önskemål som besökare framförde via Åsa Broos rapport (2017), nämligen att biblioteket ska sprida mer information via bland annat sociala medier.

I samband med olika nyheter (evenemang, ny verksamhet eller nytt material) har vi uppvaktat media med *pressmeddelanden och presstillfällen* vilket lett till flera artiklar, intervjuer och notiser. Bibliotekens mångkulturella arbete har uppmärksammats av bland andra Österbottens tidning, Vasabladet, Yle samt i staden Jakobstads informationstidning och branschtidskriften Bibban. Sammanlagt har vi nått över nyhetströskeln minst 17 gånger.

Som Fredrikakoordinatorn har jag även *deltagit i flera evenemang och fortbildningstillfällen* för att presentera bibliotekens mångkulturella arbete. Däribland kan nämnas den egna fortbildningen (Korsholm, 25–25.1.2018), “Kom med - föreningar och civilsamhället är nyckeln till inkludering” (Norrvalla, Vörå 15.2.2018), samt slutseminarierna för projekten ”Berätta mera!” (Jakobstad, 14.5.2018) och ”Kulturell mångfald i Jakobstad” (fristadsseminarium, Jakobstad, 18.5.2018). Jag var även inbjuden att presentera det aktuella projektet under de finlandssvenska biblioteksdagarna i Helsingfors den 25 maj men tvingades inhibera på grund av sjukdom.

“Biblioteket är en neutral plats där besökarna kan läsa tidningar och böcker på sitt eget modersmål, liksom på svenska och finska. En ny utmaning är de illiterata invånarna. Biblioteken kunde lyfta fram den lättlästa litteraturen ännu mer.”

Gillis Herlitz, författare och antropolog.

Under samtliga tillfällen har Fredrikabibliotekens mångsidiga arbete för att främja ett jämlikt medborgarskap, integration och delaktighet i biblioteket liksom samhället i stort väckt intresse.

NÄTVERKANDE:

Under rubriken ”Samarbete med externa parter” framgår en del av de aktörer och projekt som Fredrikabiblioteken samarbetat med under den gångna projektperioden. Syftet har varit att utveckla bibliotekets mångkulturella arbete i samarbete med andra organisationer och engagerade personer, samt ge synlighet åt och öka kunskapen om bibliotekens arbete både bland andra aktörer inom invandring och integration och i samhället överlag inklusive bland biblioteksbesökare, beslutsfattare och media.

Personalen har varit den som primärt stått i kontakt med redan etablerade och nya samarbetspartners. Detta för att stärka de lokala nätverken och minska risken för att verksamheten och kontakten står och faller med koordinatorn som sitter på ett tidsbundet kontrakt.

Som koordinator har jag vid behov deltagit i Fredrikanätverkets ledningsgruppsmöten. Jag har även ingått i ett lokalt nätverk bestående av aktörer inom invandring och integration i Jakobstadsregionen, samt bidragit till nya arbetsgrupper kopplade till evenemang eller nya verksamhetsformer.

Anders-biblioteken i Karleby och Vasa stadsbibliotek har varit i kontakt med mig och andra inom bibliotekspersonalen för att höra mer om Fredrikabibliotekens mångkulturella verksamhet, samt möjligheterna till samarbete kring exempelvis fortbildning och material på flera språk. Flerspråkiga biblioteket i Helsingfors har visat intresse för vår insamling av litteraturtips kopplade till olika språk, och vi har delat med oss av dem. Vi har även haft ett utbyte av information kring bland annat arbetsmodeller och materialinköp med Borgå stadsbibliotek, Flerspråkiga biblioteket i Helsingfors och Botkyrka bibliotek i Sverige.

“Det kräver att det finns en kontaktperson, att arbetet löper smidigt och vi hittar på realistiska saker. Det är också en utmaning att nå ut till målgruppen. Engångshändelser verkar lättare att nå ut med än kontinuerlig verksamhet.”

Tina Back, bibliotekarie vid Korsholms huvudbibliotek, om samarbetet med Leader-projektet Bron.

ETT INSPIRERANDE EXEMPEL: BOTKYRKA KOMMUN

Botkyrka kommun, en förort till Stockholm i Sverige, är en nordisk och europeisk föregångare i fråga om att jobba interkulturellt och med delaktighet. När Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek, och Cecilia Falk, tf bibliotekschef, föreläste under fortbildningsdagarna i Korsholm den 25-26 januari 2018 var deras bästa tips att satsa på att bygga relationer med besökarna.

Här en sammanfattning av arbetet i Botkyrka:

Botkyrka som en rätt typisk svensk kommun med 90 000 invånare. Samtidigt har 56 procent av invånarna utländsk bakgrund och det talas minst 150 olika språk i kommunen. Med utländsk härkomst avses personer som antingen är födda utomlands eller vars båda föräldrar är födda utomlands. Tillkommer gör de vars ena förälder är född utomlands. De flesta unga i Botkyrka är flerspråkiga och födda i Sverige.

”Politikerna insåg att vi måste börja jobba med social hållbarhet, det vill säga se till att folk trivs, mår bra och har arbete. Interkulturalitet är en del av det arbetet.”

Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek.

För drygt tio år sedan antog kommunfullmäktige i Botkyrka den interkulturella strategin som ligger till grund för hur man jobbar inom kommunens alla sektorer idag. Orsaken var dels krassa realiteter: Botkyrka var och är en fattig kommun med hög arbetslöshet, kriminalitet liksom andel invånare med dålig hälsa. I dag ligger Botkyrka, både nationellt och enligt europeiska mått, i framkanten i fråga om att jobba interkulturellt. Sedan 2014 finns ett lokalt Unescocenter - Unesco LUCS - i Botkyrka och ambitionen är att hela Sverige ska gå i samma interkulturella riktning som Botkyrka.

Tf bibliotekschefen Cecilia Falk förklarar skillnaden mellan att jobba mångkulturellt och interkulturellt så här: Inom det mångkulturella ser man individens identitet och grupptillhörighet som fix och tänker att olika kulturer lever parallellt utan så mycket utbyte med varandra. Enligt det interkulturella synsättet är identitet inte något fast utan kan förändras över tid och innefatta mer än en identitet.

Att gå från mångkulturell till interkulturell handlar, enligt Falk, om att göra upp med en föråldrad och cementerad bild av vem som uppfattas som svensk. Att den enskilda personen själv måste få bestämma över sin identitet i stället för att passivt tilldelas eller tvingas in i en grupptillhörighet.

Biblioteken som central samhällsaktör

Eftersom biblioteken i Botkyrka upplevs som en neutral och tillgänglig plats, och därför är välbesökta, blev de en viktig partner i kommunens arbete med att stärka invånarnas självkänsla, känsla av gemenskap och delaktighet. Biblioteken ses som en motor i arbetet med lokal demokratiutveckling,
mänskliga rättigheter och interkulturalitet. I handboken ”En skrift om delaktighet – Kultur- och fritidsförvaltningens arbete

med barn och unga i bygg- och renoveringsprojekt” (2017) har Falk undersökt tre delaktighetsprojekt där biblioteken i Botkyrka tillsammans med barn och unga, föreningar och kommunala instanser bland annat planerat och startat en ny fritidsgård.

Enligt Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek, och Cecilia Falk, tf bibliotekschef i Botkyrka, trivs invånarna bättre om de får vara med och påverka hur biblioteket ser ut och vad man gör där.

Stora delar av Botkyrka byggdes inom det statliga så kallade Miljonprogrammet under 1960-talet, därför är förnyelse-behovet stort också beträffande biblioteksbyggnaderna. Fyra av de sex biblioteken ska förnyas så fort som möjligt. 2019 ska ett nytt bibliotek kombinerat med en konsthall i Fittja invigas. Med anledning av det satt Falk och andra ur personalen varannan tisdag, hela hösten 2017, i Fittja centrum och pratade med invånarna: Vad tycker de om Fittja, vad är bra och vad saknar de? På vilket sätt kan det nya biblioteket svara mot dessa behov? Visst tog det tid men enligt Falk lärde sig personalen också massor.

Att politiker och biblioteksspersonal gör sig tillgängliga för, söker upp och bjuder in, invånarna eller specifika grupper verksamma i Botkyrka handlar långt om att engagera invånarna redan i planeringsskedet. Genom invånarprojekt där man exempelvis skapar konst som senare blir utsmyckning på den nya platsen knyts invånarna till platsen redan innan den finns. Projektledare har till och med sett att det kan vara bra

”För mig är frågan ’vart är du på väg’ mer intressant än ’var kommer du ifrån’. Min syn på delaktighet är att vi möts som individer med olika kompetenser och skapar någonting nytt tillsammans.

Vi har fått mandat att jobba brett och det mesta sker i samarbete med många olika parter. Vi har också en fantastisk personal som deltar i olika evenemang och invånar-möten. På så sätt kan vi snappa upp vad som är aktuellt och få nya kontakter.”

Cecilia Falk, tf bibliotekschef i Botkyrka.

att bygget är en aning ofärdigt när det tas i bruk, eftersom det ger utrymme för ytterligare samverkan med besökarna, och numera planerar man in ofärdigheter i nya projekt.

Både Falk och Takala betonar att relationen mellan biblioteksspersonalen och invånarna är A och O för att verksamheten ska bli väl förankrad i lokalsamhället. Språkkafé ett par timmar varje vecka hör numera till basverksamheten på fem av kommunens bibliotek. Då sätter sig personalen ner och fikar med besökarna, samtidigt som man diskuterar på lätt svenska.

Ökad jämlikhet genom nytt hyllsystem

Botkyrka kommun har ett ambitiöst mål: År 2022 ska kommunens personal återspegla befolkningen i fråga om andelen med utländsk bakgrund, det vill säga 56 procent. Takala sticker inte under stol med att man har en bit kvar, särskilt vad gäller representationen på högre befattningar, och att det är en utmaning att rekrytera kompetens.

Biblioteken i Botkyrka har fyrtio anställda. Enligt Takala är de flesta vita medelklasskvinnor som talar ett medelspråk. Från bibliotekets sida jobbar man för att få in den kompetens som man saknar, bland annat genom att rekrytera flerspråkiga timvikarier, och i dag har man sexton språk representerade inom den ordinarie personalen.

”Samtidigt kan det hos grupper som känner sig marginaliserade också finnas ett behov av segregerad verksamhet där man inte behöver försvara eller förklara sig. Vi behöver respektera också det och ge utrymme för individer att bli stärkta även inom den gruppen, samtidigt som vi möjliggör nya möten.

Som tjänsteman behöver jag kunna dela med mig av min makt för att tillsammans med invånarna kunna skapa platser och verksamhet som upplevs som relevanta för dem.”

Cecilia Falk, tf bibliotekschef.

Nya projekt görs flerspråkiga från början, befintliga koncept berikas allt eftersom. De kommande fyra åren kommer biblioteken i Botkyrka bland annat att satsa på ett uppsökande projekt vid namn "Bokstart", där personalen besöker familjer som nyss fått barn. Ett annat projekt fokuserar korttidsutbildade vuxna och sker i samarbete med arbetsförmedlingen. Där kommer man att jobba med bland annat självkänsla samt läs- och skrivkunnighet.

Man testar även nya saker kopplade till strukturerna inom biblioteket, däribland ett nytt hyllsystem. I stället för att ha svenska böcker för sig och alla andra böcker på ett annat ställe kommer de att samla exempelvis alla historieböcker på ett ställe ordnade alfabetiskt enligt språk. Det vill säga, historieböcker på albanska först, sen arabiska och så vidare. Enligt Takala handlar det om att behandla alla språk jämlikt när personalen gestaltar det fysiska rummet. Ett annat pionjärprojekt handlar om att stöda språkinlärningen; på vilket sätt kan personalen stöda språkinlärningen i sitt sätt att bemöta bibliotekets kunder?

Stöd uppifrån avgörande för att kunna jobba nerifrån

Till synes paradoxalt måste, enligt Anna-Stina Takala och Cecilia Falk, ett delaktighetsprojekt förankrat i gräsrötterna alltid börja uppifrån. Att jobba med delaktighet tar nämligen lite mera tid men ger mycket bättre resultat. Det är ett brokigt arbetssätt som kräver tid och tålamod. Därför måste den högsta ledningen förstå och värdesätta delaktighet både som process och ett mål i sig.

Till sin hjälp har personalen bland annat bibliotekets interkulturella handlingsplan. Den lyfter exempelvis upp vikten av återkommande fortbildning i och diskussion om diskrimineringsgrunderna och normkritiskt tänkande. En annan viktig faktor är att biblioteken slutat jobba med interkulturalitet i form av enskilda projekt och istället integrerat det i sitt sätt att arbeta.

Du kan ta del av Botkyrkas internationella handlingsplan, broschyren ”En skrift om delaktighet” med mera på kommunbibliotekets hemsida, bibliotek.botkyrka.se.

”Delaktighet handlar till stor del om enskilda anställdas tankar och känslor. Av biblioteksspersonalen krävs en öppen och nyfiken inställning. Tänk: ’Hur kan den här personen bidra till vår verksamhet?’

Ju mer vi jobbar med de här frågorna, desto mer inser vi hur mångfacetterad frågan om delaktighet är. Vi gör misstag och lär oss nytt hela tiden, och så måste det få vara.”

Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare.

HÄR FÖLJER ETT PAR TIPS FRÅN BOTKYRKA:

* Arbetet börjar uppifrån. Kommunens högsta ledning behöver förstå och stöda biblioteket i fråga om att jobba interkulturellt och med delaktighet.

* Jobba med dig själv. Att jobba med delaktighet är också en process med dig själv.

* Förbered dig. Tänk ut på förhand vad du kan erbjuda och identifiera ditt mandat.

* Det krävs tid och tålamod att bygga upp relationerna. Vårda dem även efter att projektet tagit slut.

* Var inte rädd. Var på plats och lyssna. Du behöver inte ha alla svaren utan kan ta reda på.

* Om möjligt – anställ mer resurser. Engagerar ni invånare i bibliotekets arbete, eftersträv alltid att betala lön eller ge annan kompensation.

* Planerar ni exempelvis sommarlovsverksamhet? Bjud in brett men jobba strategiskt mot de grupper som ni vill ska känna sig inkluderade.

MATERIALBANKEN: EN KORT INTRODUKTION

Jag tänker så här: Den bästa inspirationen får vi av varandra. Fredrikabiblioteken verkar i miljöer som påminner om varandra, antingen i mindre städer eller på centrumorter på landsbygden. Språkförhållandena varierar delvis men grundvillkoren är de samma: Biblioteken finns på en starkt enspråkigt svensk alternativt svensk-finsk ort och där det även finns invånare som talar andra språk och som personalen ska betjäna. På grund av geografiska förhållanden kan det vara lättare eller svårare för invånare att delta i olika former av verksamhet, särskilt om de inte har bil.

För att göra steget kort till att testa olika verksamhetsformer bygger jag upp materialbanken enligt metoder som redan används vid Fredrikabibliotek, alternativ är under utveckling eller sorterar under rubriken ”kanske i framtiden”. Tripp-trappmodellen är ett enkelt sätt för biblioteken att testa en ny verksamhetsform.

Årsklockan som presenteras senare erbjuder en möjlighet för biblioteken att uppmärksamma högtider och traditioner som berör besökarna, och den vägen bidra till en känsla av gemenskap samtidigt som man bidrar till allmänbildningen i samhället.

TRIPP-TRAPP-MODELLEN

Nedan hittar du ett urval exempel på mångkulturell verksamhet på Fredrikabiblioteken i Österbotten och en grov beskrivning på hur vi gått tillväga. Ta gärna kontakt med biblioteket i fråga och be om tips om hur du kan starta upp någonting motsvarande på ditt bibliotek. I den mån flera bibliotek erbjuder snarlik verksamhet nämner jag inte alla exempel. En del verksamhet har funnits i flera år medan en del är nya för den här projektperioden.

Med hjälp av tripp-trapp-modellen, det vill säga indelningen av olika verksamhetsformer som antingen enkel, lite mera krävande eller avancerad, kan varje bibliotek lätt välja den form av mångkulturell verksamhet som passar just det biblioteket bäst just nu. Verksamheten som kan se olika ut under olika perioder eftersom den påverkas av övrig verksamhet på biblioteket, tillgängliga resurser i form av personal samt externa samarbetspartners och besökares behov och önskemål.

Ett enkelt sätt att börja jobba mångkulturellt är att utveckla samarbetet med redan befintliga grupper som träffas på biblioteket. Är det möjligt att öppna upp verksamheten för personer med ett annat modersmål än svenska eller finska? Kan innehållet göras mera lättillgängligt och tilltalande för personer med olika sorters kulturell bakgrund? Även sagostunder på olika språk är ett enkelt sätt att, genom samarbeta med externa personer som behärskar det aktuella språket, bredda bibliotekets verksamhet och locka nya besökare.

Mer krävande modeller kan förutsätta att biblioteket har lite mera tid eller andra resurser att sätta på verksamheten. Hit räknas bland annat språkkaféverksamhet, sagoäventyr och att ta fram information på flera språk. De flesta bibliotek erbjuder numera regelbunden verksamhet inom den här genren.

De så kallade avancerade förslagen behöver i sig inte kräva mycket mera tid eller pengar, men utgår ifrån att initiativet och/eller utformningen av programmet till stor del vilar hos biblioteken. Den verksamheten kan samtidigt ha större utdelning och effekt i det långa loppet i den mån den kräver mer direkt kontakt mellan personal och besökare. Som exempel kan nämnas uppsökande verksamhet och skapande av nya koncept.

En tumregel är att de flesta sätt är rätt. Målsättningen är att ha verksamhet som både personalen och besökarna upplever som givande. Eller för att citera författaren och antropologen Gillis Herlitz: Det är bättre att börja på, utvärdera och förändra under processens gång, än att aldrig komma till skott på grund av för höga krav och förväntningar. Börja med kollektiva lösningar. Dessa kan senare modifieras enligt enskilda individers eller gruppers behov. Det första hindret är sällan bristande språkkunskaper utan förutfattade meningar baserade på hudfärg, klädsel eller andra markörer. I slutändan handlar det om att möta en människa.

"Det krävs ett förtroende för att besökarna ska lyssna på personalen, och det i sin tur tar tid att bygga upp. Här har biblioteken en fördel sett både till arbetsområde och sätt att jobba, det vill säga att personalen finns till för att lyssna, försöka förstå och ge service."

Gillis Herlitz, författare och antropolog.

"Kopplingen mellan kultur och nationalitet faller på sin egen inneboende orimlighet. Se bara hur tidigare stormakter godtyckligt delade upp hela kontinenter sinsemellan. Det finns en viss koppling till kultur eftersom långvarig politik påverkar individers beteende. Men den kulturella gränsen mellan glesbygd och tätort har större betydelse än att vi kommer från olika länder."

Gillis Herlitz

ENKELT:

Ta in bokpaket på olika språk (flera bibliotek)

Vad? Biblioteket beställer in paket med böcker på valfritt språk från Flerspråkiga biblioteket i Helsingfors.

Hur? Kontakta den som är ansvarig för fjärrlån. Hen tar kontakt med Helsingfors stadsbibliotek (Flerspråkiga biblioteket) med en så utförlig beställning som möjligt. I regel tar man in bokpaket för tre månader åt gången.

"Vi kan hjälpa till med tips på bra (arabiska red. anm.) författare och böcker."

Mayrm Hammadi, bosatt i Kronoby sedan åtta månader.

TIPS:

Kom ihåg att synligt marknadsföra att biblioteket har extra mycket böcker på ett visst språk under en viss period, även på målgruppens språk.

Erbjud utställningsutrymme (Närpes)

Vad? Biblioteket erbjuder plats för invånare med invandrarbakgrund att ställa ut sina verk.

Hur? Antingen kommer det en förfrågan från privatpersoner eller så kan biblioteket kontakta personer konstnärligt verksamma invånare med en inbjudan om att ställa ut konst i bibliotekets lokal. Biblioteket bidrar till marknadsföringen.

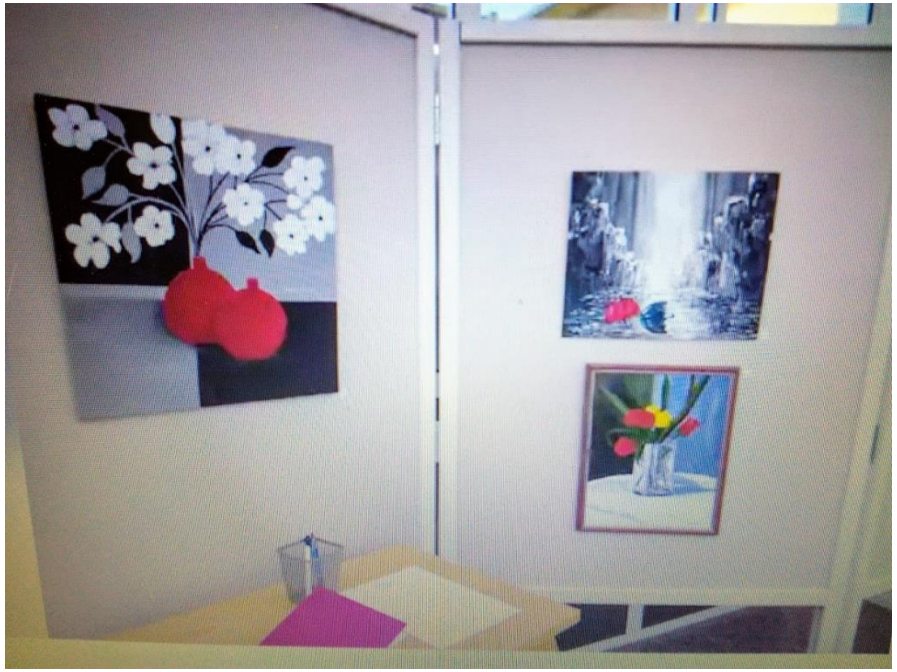

I maj 2018 ställde Jasmina Plavsic ut sina akrylmålningar vid Närpes huvudbibliotek. Foto: Närpes bibliotek

Välkomstträff för nyanlända (flera bibliotek. Exemplet från Kronoby)

Vad? Biblioteket ordnade infokvällar för nyinflyttade familjer med en bakgrund som syriska kvotflyktingar i Kronoby och Terjärv hösten 2017.

Hur? I samarbete med integrationsenheten i Jakobstad bjuder bibliotekspersonalen in nyinflyttade kvotflyktingar till biblioteket. Under kvällen berättar personalen om bibliotekets verksamhet och hur man skaffar ett lånekort och lånar material. Infopankkis flerspråkiga material används som underlag. En tolk finns på plats.

Biblioteket och integrationsenheten delar på km-ersättningen till tolken. Integrationsenheten står för tolkens lön.

Stickkafé (flera bibliotek. Exemplet från Petalax)

Vad? I Petalax deltog syriska kvinnor och flickor med flykting-bakgrund i den lokala marthaföreningens stickkafé hösten 2016-våren 2017.

Hur? Samarbetet mellan Petalax bibliotek och marthorna inleddes hösten 2014. Träffarna hålls på biblioteket. Föreningen behöver inte betala någon hyra för utrymmet och deltagarna får hjälp med att bland annat hitta mönster. Marthorna står för kaffe, bullar samt garn, virk- och sticknålar till de syriska deltagarna. De vuxna betalar två euro för fikat medan ungdomarna fikar gratis.

”För de flesta var stickning och virkning någonting nytt. I början kommunicerade vi mest med händerna. Innan sommaruppehållet hade de som bott här längst, i varje fall de yngre, lärt sig svenska rätt bra. Vi inleder den nya säsongen den 25 september (2017 red. anm.). Frågan är om en del av deltagarna flyttat bort. Vi hoppas att våra syriska vänner stannar kvar på orten och fortsätter i vår verksamhet.”

Kristina Vesterback, ordförande för Petalax kyrkbys Marthaförening.

2016-2017 lockade marthornas stickkafé i Petalax så gott som alla ortens nyanlända kvinnor med flyktingbakgrund. Foto: Carina Nordman-Byskata.

Vi läser tillsammans / Luetaan yhdessä (Jakobstad)

Vad? Sedan 2010 har Zonta Club of Jakobstad-Pietarsaari ordnat så gott som varje vecka träffar för kvinnor med invandrarbakgrund och som vill öva svenska eller finska.

Hur? Biblioteket står för utrymmet, hjälper till med marknadsföringen och låter klubben förvara material i ett skåp på biblioteket. Zonta står för programmet och marknadsför verksamheten.

”Vi läser tillsammans”-verksamheten tillhör de äldsta formerna av mångkulturell verksamhet vid Jakobstads bibliotek.

Läshund (Korsholm)

Vad? Från och med januari 2018 besöker en läshund regelbundet barn- och ungdomsavdelningen på Korsholms kommuns bibliotek. Besökarna kan läsa för hunden på vilket språk som helst.

Hur? Tack vare kontakter får huvudbiblioteket i Korsholm bokat en läshund som besöker både huvudbibliotek och filialer ett par gånger per år. Barn och unga, och varför inte vuxna, som vill läsa för hunden får boka en tid i förväg.

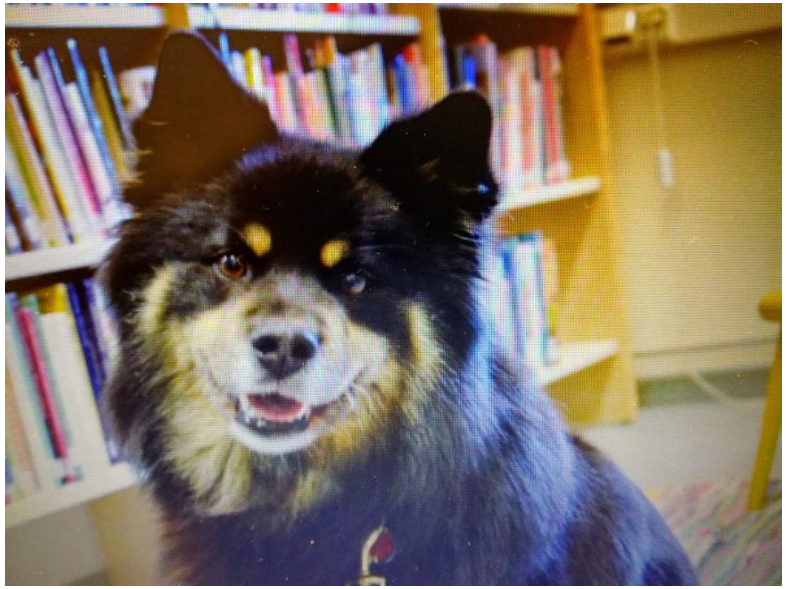

Läshunden Zafira är populär bland både biblioteksspersonalen och -besökarna i Korsholms kommun.

Teaterbesök (de flesta bibliotek. Exemplet från Jakobstad)

Vad? Besökare erbjuds möjligheten att ta del av en teaterföreställning på eller i samarbete med biblioteket. Föreställningen kan handla om mångkulturella frågor som kulturer, tolerans och demokrati.

Hur? Under hösten 2017 erbjuder Vasa teater bland annat dramaföreställningen ”Pudlar och pommes” för lågstadieelever. Biblioteket samarbetar med Kulturbyrån och delade på kostnaderna samt bjuder in skolelever tillsammans.

Fniss varvas med allvarligt prat om hur det kan kännas att tvingas lämna sitt hemland på grund av brist på mat och vatten när teaterpedagogen Nina Dahl-Tallgren från Wasa teater träffar skolelever på Jakobstads bibliotek i oktober 2017.

Läxhjälp (Korsholm, Vörå. Exemplet från Vörå)

Vad? Röda korsets lokalförening i Vörå och kommunen erbjuder i samarbete med frivilliga läxhjälp till ungdomar med invandrarbakgrund varje onsdag klockan 15 på Vörå bibliotek.

Hur? Biblioteket står till tjänst med utrymmet och bidrar till marknadsföringen. De övriga aktörerna står för resten.

“Våra föräldrar tycker att det är bra att läxhjälps-gruppen finns. Själv tycker jag att det är bra att träffarna hålls på biblioteket. Här är tyst så att jag kan koncentrera mig”

Zahra Gholamzadeh som går i högstadiet

“Många familjer med flyktingbakgrund är traumatiserade och knutna till varandra. Det måste man också respektera. Det kan också uppstå konflikter när barnen integreras snabbare än föräldrarna. Här får ungdomarna även bara vara barn, leka och spela.“

Marja-Lena Södergård, leder läxhjälpsgrupp

Stämningen är på topp trots att andra världskriget är temat när Eva Hietanen, Zahra Gholamzadeh, 14, Fatemeh Hosseini, 14, och Marja-Leena Södergård sammanstrålar i läxhjälpsgruppen på Vörå bibliotek.

Traditionell sagostund på annat språk än svenska eller finska (flera bibliotek. Exemplet från Närpes)

Vad? Biblioteket ordnar en sagostund på ett annat språk än svenska eller finska, i enlighet med språkförhållandena och intresset på orten.

Hur? Biblioteket bjuder in en sagoläsare som talar målgruppens språk antingen för en sagostund eller för flera. Personalen hjälper till med att hitta litteratur, står för ersättningen till sagoläsaren, hjälper till med att marknadsföra evenemanget samt kontrollerar att sagoläsaren kan ta sig till och från biblioteket. Sagoläsaren hjälper vid behov till med att översätta informationen om sagostunderna till målgruppens språk samt sprider informationen i sina nätverk utöver att hen leder själva sagostunden.

To Thi Huyen Trang berättar en klassisk saga på vietnamesiska på Närpes bibliotek den 24 april 2018. Från och med hösten 2018 blir sagostunder på vietnamesiska och bosniska regelbundna inslag på kommunens huvudbibliotek.

”Jag jobbade som barnskötare innan vi flyttade till Närpes för tre år sedan och tycker om att läsa för barn. Nu är jag mammaledig men småningom hoppas jag kunna börja studera på exempelvis Yrkesakademin. Att jobba med barn är min dröm.”

To Thi Huyen Trang, sagoläsare vid Närpes bibliotek.

”Svenskan kommer naturligt medan vi måste jobba mer för att han ska lära sig vietnamesiska. På biblioteket lånar vi böcker på svenska och vietnamesiska, och jag läser på det språk som boken är skriven. Sen frågar jag om det var någonting som han inte förstod och förklarar då på det andra språket. Det kan vara från svenska till vietnamesiska eller tvärtom.”

Thuy Nguyen, förälder som besöker sagostund i Närpes.

”Vi vill stöda språkinlärningen för invånare som har ett annat modersmål än svenska eller finska, det vill säga både hemspråket och svenska/ finskan. Det är även bra att barn får öva sig i att lyssna och använda sin fantasi.”

Kristine Bärdén, biblioteksfunktionär i Närpes.

TIPS:

* Se listan med sagoläsare i din region.
* Genom att ordna flera sagostunder ökar ni chansen att målgruppen ska hitta verksamheten.
* Ta samtidigt in ett större paket böcker på det aktuella språket, och marknadsför det.
* Ordna separat program för föräldrarna under tiden.
* Var flexibel och låt sagostunderna anta den form som tilltalar målgruppen; traditionell sagoläsning, dockteater, fritt berättande, sagoäventyr ...

Tematträffar för kvinnor (Korsholm)

Vad? Smedsby marthaförening rf ordnar cirka en gång i månaden tematträffar för nya och mer etablerade kvinnor vid huvudbiblioteket i Korsholm. Syftet är att öva svenska och lära känna varandra. Teman kan vara handarbete, kvinnors ställning eller litteratur som stöder språkinlärningen.

Hur? Biblioteket kontaktar Smedsby marthaförening rf med frågan om de vill ordna tematträffar för nyanlända kvinnor. Biblioteket står för utrymmet och marthorna för innehållet. Ibland ordnas träffarna på andra platser, som vid bröd- och bullabakningen då man lånar ett undervisningsköken i en intilliggande skola. Samtliga bidrar till marknadsföringen.

"Kvinnor och kakor längs Kyro älv" och många andra böcker väcker Blandine Mirindis och Jeanette Nyirhabinezas intresse under kvinnoträffen i Korsholm i april 2018. Dagens tema är LL-litteratur, ljudböcker, fakta- och temaböcker. Bibliotekarie Tina Back visar oss runt.

Ungdomskvällar för barn med flyktingbakgrund (Jakobstad)

Vad? Lumina och Villa Miranda, två enheter som jobbar med barn och unga vuxna med bakgrund som ensamkommande flyktingbarn, ordnar temakvällar för ungdomar i åldern 16-21 år. Träffarna handlar om saker som bilköp och privatekonomi.

Hur? Jag träffar lokala flyktinghandledare och socialarbetare under ett seminarium och frågar ifall de har verksamhet som de skulle vilja förlägga till biblioteket. Det visar sig att de gärna flyttar sina träffar till biblioteket för att skapa en naturlig kontakt mellan ungdomarna och biblioteket som samhällsarena. Via direktkontakt med biblioteket bokar gruppen ett mötesrum där träffarna hålls.

”Därtill har vi regelbundet tjejkvällar, då vi i grupp träffar enbart flickorna och pratar med dem om olika saker, pysslar med dem och så vidare. Möjligheten att ha temakvällar i biblioteket är jättebra!“

Mikaela Sjöblom, socialarbetare vid Lumina och Villa Miranda i Jakobstad.

Föreläsning om finländsk hälsovård på arabiska (Jakobstad)

Vad? Syrien-Finland vänskapsförening rf ordnade en arabisk föreläsning om hälsovården i Finland i grupprummet på Jakobstads bibliotek. För barnen ordnades samtidigt en sagostund på arabiska.

Hur? Under våren bjuder jag in representanter för Syrien-Finland vänskapsförening rf för att, tillsammans med bibliotekspersonalen, få veta mer om föreningens verksamhet

och utreda samarbetsmöjligheterna. Under mötet presenterar biblioteket sin verksamhet och delar ut information på arabiska. Föreningarna berättar om sin verksamhet och vilka behov de ser bland sina medlemmar.

Diskussionen utmynnade i en plan för hur föreningarna och biblioteket kunde samarbeta, på samma sätt som biblioteket samarbetar med andra föreningar. Kort därefter bokar den ena föreningen grupprummet för en arabisk föreläsning om hälsovården i Finland, med en läkare på plats för att svara på frågor. För barnen ordnas samtidigt en sagostund på arabiska. Biblioteket står för utrymmet och bidrar till att marknadsföra föreläsningen. Föreningen står för programmet och översatt material för marknadsföringen.

TIPS:

* Konceptet kräver att det etableras en kontakt mellan personalen och företrädare för föreningen/språkgruppen.

* Både personalen och målgruppen har nytta av att lära känna varandra.
* Våga bjuda in besökare av den enkla anledningen att vi vill lära känna våra besökare.
* Kunskapen om vad biblioteket har att erbjuda är ibland begränsad till utlåning av böcker, vilket gör att vi inte når alla som kunde ha nytta av biblioteket.

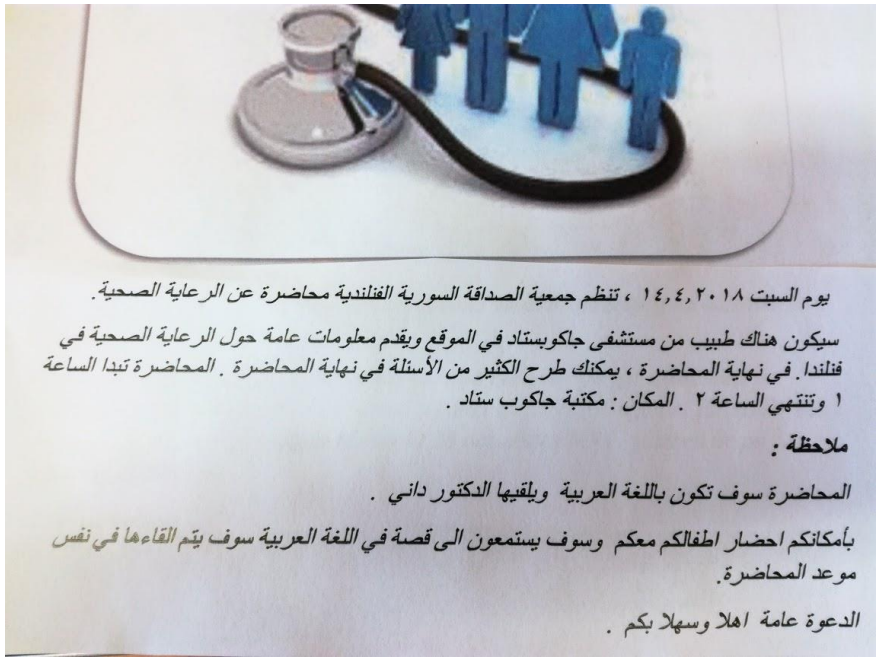

يوم السبت ١٤,٤,٢٠١٨ ، تنظم جمعية الصداقة السورية الفنلندية محاضرة عن الرعاية الصحية.

سيكون هناك طبيب من مستشفى جاكوبستاد في الموقع ويقدم معلومات عامة حول الرعاية الصحية في فنلندا. في نهاية المحاضرة ، يمكنك طرح الكثير من الأسئلة في نهاية المحاضرة . المحاضرة تبدا الساعة ١ وتنتهي الساعة ٢ . المكان : مكتبة جاكوب ستاد .

ملاحظة :

المحاضرة سوف تكون باللغة العربية ويلقيها الدكتور داني .

بأمكانكم احضار اطفالكم معكم وسوف يستمعون الى قصة في اللغة العربية سوف يتم القاءها في نفس موعد المحاضرة.

الدعوة عامة اهلا وسهلا بكم .

Syrien-Finland vänskapsförening rf ordnade en arabisk föreläsning om hälsovården i Finland med en läkare på plats vid Jakobstads bibliotek den 14 april 2018.

Träffar kring mat, handarbete och naturupplevelser (Jakobstad)

Vad? Pietarsaaren Marthar ry med flera ordnade flera finskspråkiga tematträffar på biblioteket.

Hur? Pietarssaren Marthat ry deltar tillsammans med lokalavdelningar inom Finlands röda kors och Mannerheims

barnskyddsförbund i projektet ”Parasta yhdessä”. De ordnar träffar för kvinnor, män och barn med invandrarbakgrund. Teman är mat, handarbete och naturupplevelser. Biblioteket bjuder på kaffe och kex.

Hälso- och samhällsinfoträffar för arbetskraftsinvandrare (Korsnäs)

Vad? I början av 2018 ordnas under ett par månaders tid bosniska informationsträffar riktade till arbetskraftsinvandrare i regionen på biblioteket.

Hur? Via Kust-Österbottens samkommun K5 (kontaktperson: Lilian Ivars), håller samhälls- och hälsokommunikatören Senada Arnautovic ett antal träffar kring hälsa och samhällsinformation på biblioteket. Biblioteket står för utrymmet.

“Det verkar lättare för invandrare att komma till mamma-barn-grupper som jag leder när de vet att jag också är invandrare. För en del är tröskeln till att delta i andra grupper hög.”

Senada Arnautovic, jobbar med invandrare via Folkhälsan och Röda korset.

Skönhetskväll för kvinnor med flyktingbakgrund (Kronoby)

Vad? Våren 2018 ordnar biblioteket en skönhetskväll för kvinnor med flyktingbakgrund.

Hur? Biblioteket ordnar i samarbete med integrationsenheten och yrkesutbildaren Optima i Jakobstad en skönhetskväll för kvinnor med flyktingbakgrund. Biblioteket står för utrymmet (skyddat från insyn), samt små omkostnader för kaffe, saft och kex. Via Optima får personalen förslag på studerande som kan leda programmet under kvällen.

KRÄVER LITE MER:

Basinformation och reklam på flera språk (flera bibliotek)

Vad? Biblioteket tar fram basinformation och marknadsför evenemang på flera språk.

Hur? Biblioteket tar fram basmaterialet om exempelvis bibliotekets utbud av tjänster. Om biblioteket inte själv har resurser att översätta materialet till flera språk kan personalen söka samarbete med exempelvis lokala integrationsprojekt eller nyanlända på orten alternativt föreningar vars medlemmar har de rätta språkkunskaperna. Var alltid noga med översättningen. Professionella översättare rekommenderas. Anlitas privatpersoner – ge alltid någon form

av ersättning. Vid samarbete med EU-projekt eller motsvarande, se till att relevanta logon inkluderas.

Placering och skyltning (Jakobstad)

Vad? Våren 2018 möblerade man om på barn- och ungdomsavdelningen för att ge mera plats åt barnböcker på andra språk än svenska eller finska. Samtidigt förbättrade man skyltningen.

Hur? Genom att gallra i materialet frigjordes utrymme som numera används för att presentera barnböckerna varje språkgrupp för sig.

”Projektet resulterade i att vi fick bättre överblick över vårt bestånd och vilka språk vi borde ta in mera material på, om pengar finns. Samtidigt kan vi presentera materialet på ett mera tilltalande sätt och det är numera lättare att förevisa det för våra besökare. Utlåningen av bland andra arabiska böcker har dessutom ökat.”

Åsa Enqvist, tf chef för barn och ungdoms-avdelningen i Jakobstad.

Berättarkväll (Korsnäs, 2017)

Vad? Biblioteket bjuder in storyteller Maria Serrano för skolbesök, berättarkväll och sagostund.

Hur? Biblioteket bjuder in Maria Serrano som talar dels kring sin framlidne spanske far, dels om berättande som konst. Tillsammans med bibliotekschefen besöker de skolor under två dagar, håller en workshop för lärare, en kvällsföreläsning öppen för allmänheten samt en sagostund för elever i skolans förberedande grupp (syrisk saga och med tolk på plats).

Möt författaren-evenemang (Jakobstad, 2017)

Vad? Biblioteket ordnar evenemanget ”Meet the author: Hope Nwosu och Sarah Razai” (på engelska).

Hur? Biblioteket ordnar en öppen tillställning dit de bjuder in författarna Hope Nwosu och Sarah Razai. Tillställningen går på engelska. I samband med evenemanget hålls en intern fortbildning där personalen lär sig mer om nigeriansk litteratur, International bookclub-verksamheten i Kristinestad och hur det är att vara ny i Finland.

”Välkommen till biblioteket”-drop in (Jakobstad)

Vad? Från och med hösten 2017 välkomnar personalen på biblioteket speciellt alla invandrarfamiljer den sista torsdagen varje månad, klockan 17-20.

Hur? Genom att ta in extra personal och informera på svenska, finska, engelska, somaliska, persiska och arabiska vill personalen sänka tröskeln för personer med invandrarbakgrund att besöka biblioteket. Personalen visar runt på biblioteket, hjälper besökaren att skaffa lånekort och hitta böcker på olika språk.

“I varje grupp finns det nyckelpersoner genom vilka man kan nå resten. Sen kan man också fråga sig om alla vill jobba med integration eller bli integrerade? Alla vill inte det. Satsa på de som är intresserade. Tids nog brukar de ointresserade lockas med.”

Gillis Herlitz, författare och antropolog.

TIPS:

Se till att sprida informationen i alla tillgängliga nätverk, framför allt i samarbete med personer inom den tilltänka målgruppen.

Tack vare kampanjen vid Jakobstads bibliotek vet Fredrikakoordinatorn exempelvis numera att ”maktabadda” betyder bibliotek på somaliska.

Språkkafé (Larsmo)

Vad? Våren 2018 startar kommunbiblioteket i Larsmo ett språkkafé. Syftet är att två kvällar per månad erbjuda personer som vill öva svenska en chans att göra det, samtidigt som kaféet blir en mötesplats för nya och mer etablerade ortsbor.

Hur? Biblioteket står för lokalen, kaffe, te och saft, hjälper till med marknadsföringen samt står för sagoläsaren alternativt

annat lett program för barnen. Biblioteket söker även samarbetspartners som kan agera värd för kaféet under en månad (två träffar). Som värd hjälper organisationen/de frivilliga till med att sprida information till bägge målgrupperna; de som behöver öva svenska samt de som kan ställa upp som språkligt bollplank. Det är viktigt att se till att det finns tillräckligt många med starka kunskaper i svenska på plats. Värdskapet ger samtidigt gruppen en chans att göra reklam om sin ordinarie verksamhet.

"Det är jätteroligt att komma hit och träffa kompisar! Alla diskuterar med varandra, barnen leker med varandra. Vi är som en enda stor familj. Alla finländare är snälla men Larsmoborna är extra snälla", säger Majsam Abisin (mitten), tillsammans med dottern Lara Wadah, svärmor An Tisar Gename och svägerska Waiaa Aij Aga på språkkafé i Larsmo i april 2018.

”Vi har länge tänkt att det vore roligt att ordna ett språkkafé, dels för att välkomna våra nya invånare, dels erbjuda ett utrymme för folk att träffas över språkliga och kulturella gränser.”

Beatrice Villman, bibliotekschef i Larsmo.

”Språkkaféet är ett trevligt alternativ när vi vill umgås. När någon av oss bjuder hem den andra är den ena parten alltid upptagen med att koka kaffe och servera. Här får alla sitta ner och umgås.”

Lovisa Fellman, aktiv som vänfamilj och deltagare i språkkaféet på Larsmo bibliotek.

”Språkkaféet och sagostunderna är bra. Här kan människor med olika bakgrund, till och med från grupper som kan ha legat i strid med varandra, träffas och svetsats samman. Samtidigt får barnen stöd för sitt modersmål.”

Alma Kozic, Röda korset i Larsmo.

”Att delta i sådan här verksamhet ger perspektiv. Det vore kul att ordna någonting mer i samband med de här träffarna. På en liten ort måste man samordna för att det ska bli en publik.”

Peter Hauptmann från Larsmo kommuns kulturenhet ser en stor potential i språkkaféet.

Sagoäventyr på andra språk än svenska eller finska (Nykarleby, Jakobstad. Exemplet från Nykarleby)

Vad? Våren 2018 bjöd stadsbiblioteket i Nykarleby på sagoäventyr på ryska och ukrainska.

Hur? I samarbete med Yuliia Kozak ordnar personalen en sagostund med knorr för barn med ryska eller ukrainska som hemspråk. Sagoläsaren berättar, med assistans av personalen, bland annat Zacharias Topelius saga ”Walters andra äventyr” (Walter på Himmelsberget) som dockteater. Barnen får utföra uppdrag som tar dem till olika delar av biblioteket, och dansa till musik med koppling till en av sagorna.

Biblioteket har i ett tidigare skede låtit översätta den lokala sagan till målgruppernas språk, samt skapat rekvisitan till dockteatern. Biblioteket bistår i planeringen, marknadsföringen och genomförandet, samt för ersättning till sagoläsaren. Sagoläsaren planerar programmet och bistår med översättning av infomaterial. Samtliga sprider informationen i sina nätverk.

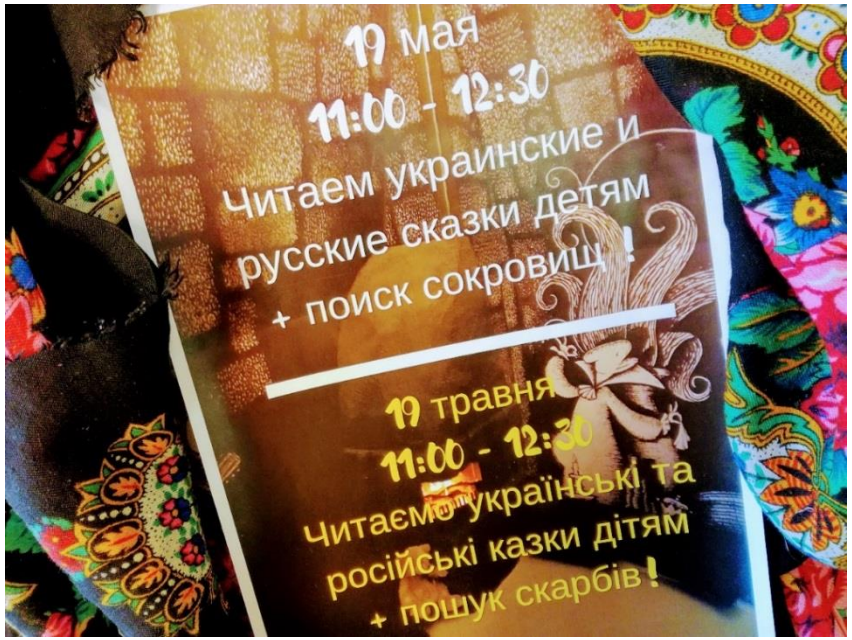

Under sagoäventyret i Jakbstad i maj fick barnen utföra olika uppdrag för att hitta skatten, som bestod av böcker. Därtill fick de saft och kex.

Sagostigen (Korsnäs)

Vad? I november 2017 bidrar biblioteket till en utedag för nyinflyttade Korsnäsbor med flyktingbakgrund.

Hur? Biblioteksspersonalen, vildmarkaguiden Fred Södergran och flyktingenheten planerar tillsammans en utedag för

nyanlända. Målet är att kombinera natur och litteratur; att erbjuda de nya invånarna språkträning samt en naturupplevelse och chans att dela med sig av sin praktiska kunskap samtidigt som de får lära sig mer om finländsk natur och sin nya hemort.

Biblioteket hjälper till med att välja en saga som passar att berättas med naturen som fond, tips på sagoläsare, färdkost samt guidens lön. Vildmarksguiden gör upp det övriga programmet, ser till att det finns lämplig utrustning på den plats där man håller rast, samt leder utfärden. Flyktingenheten står för tolkens lön samt sprider informationen.

Inför utfärden ordnar guiden en förberedande träff för de vuxna. Andra gången var även barnen inbjudna. Dessvärre får sagoberättaren förhinder i sista minuten men nya liknande evenemang är under planering. Även en tredje träff ordnas och då gör guiden julkransar tillsammans med gruppen.

"Att få höra sagor eller se sagor spelas upp för sig ute i naturen har ett mervärde. Scenografin finns färdigt. Hans och Greta, Rödluvan ... Det finns många berättelser med anknytning till naturen."

Carola Bäckström, bibliotekschef i Korsnäs, om samarbetet med vildmarksguiden Fred Södergran.

"Det känns meningsfullt och på ett bra sätt utmanande att jobba med nyanlända. Samtidigt är det inte så stort skillnad på den här och andra grupper som jag jobbar med. Naturen behandlar alla lika."

Fred Södergran, vildmarksguide om samarbetet med Korsnäs bibliotek.

Tyvärr fick sagoberättaren förhinder i sista stund, men enligt vittnesmål har deltagarna ändå så roligt att man får senarelägga hemfärden. Nya sagostunder utomhus är under planering. Foto: Fred Södergran.

Mellanösternafton (Korsnäs)

Vad? I mars ordnas en för allmänheten öppen kväll med orientalisk mat, musik och dans på biblioteket.

Hur? Biblioteket bjuder i samarbete med Österbottens förbund, kommunens flyktingmottagning och engagerade invånare in ortsbor och externa samarbetspartners till en gemenskapskväll. Biblioteket står för lokalen, förbundet bidrar med pengar och stöd, och invånarna tillreder maten samt bidrar till programmet med hjälp av de anställda vid flyktingmottagningen. Samtliga sprider informationen, liksom hjälpte till under kvällen.

Utöver matkvällen ordnas en pysselkväll på biblioteket (i samarbete med Petra Sundholm). Därtill planeras en ny utfärd med vildmarksguiden Fred Södergran och Sanida Bosniakovic som läser en saga.

"Vi behöver fler evenemang som det här i kväll och fler vänfamiljer åt de tre syriska familjerna som bor här. Det får gärna vara barnfamiljer."

Maria Stenbacka, flyktingkoordinator i Korsnäs, om Mellanösternkvällen på Korsnäs bibliotek och kommunens utmaning att få nya invånare att stanna kvar på orten.

Tre (fyra) som personifierar ordet teamwork - på självaste kvinnodagen dessutom: bibliotekschef Carola Bäckström, Seija Punnonen från Österbottens förbund och kvällens mästerkock Fidan Daruish samt ljuva Nursam, 6 månader.

"Det har alltid varit lätt att samarbeta med biblioteket i Korsnäs. Tröskeln för att komma hit är låg och personalen är öppen för att testa nya verksamhetsformer."

Seija Punnonen, projektledare vid Österbottens förbund.

"Ibland undrar jag om jag gör rätt men oftast får jag bara lust att nypa mig i armen: Är det här verkligen sant? Kan man få ha ett så här rikt arbetsliv? Alla dessa möten med olika slags människor. Den nya biblioteksslagen betonar delaktighet och biblioteket som träffpunkt. Jag har också alltid upplevt Korsnäsborna som intresserade och engagerade. Jag har också haft en del fördomar men de har kommit på skam. De flesta människor är behagliga och enkla att umgås med. Folk är godhjärtade."

Carola Bäckström, bibliotekschef i Korsnäs.

"Jag har ett par böcker hemma. Men den enda gången jag talar svenska är i skolan och när jag gör läxorna. För de mindre barnen kunde biblioteket ha leksaker och pysselgrejer. Varför inte visa tecknade filmer på fredagskvällarna? Är filmerna på svenska övar barnen samtidigt språket. Det här - och om det fanns fler datorer att spela på, ett pingis- eller biljardbord och ni sålde godis och saft - skulle också locka finländska barn och unga till biblioteket."

Ashraf Albusalih, 14 år och bosatt i Korsnäs sedan slutet av 2015.

Poetry Open Mic-evenemang (Kristinestad, Jakobstad)

Vad? Under våren respektive sommaren står biblioteken som värd för varsitt publikevenemang med poesi och musik på flera språk.

Hur? Initiativet kommer antingen från biblioteket eller från en extern part. Syftet är att ge utrymme för olika röster att höras. Biblioteket står för utrymmet och eventuell teknisk utrustning, samt bidrar till marknadsföringen och vid behov till att söka medverkande poeter för att försäkra sig om att det finns tillräckligt med poeter på plats.

Projektet "Berätta mera!" (flera bibliotek)

Vad? Genom projektet "Berätta mera! – om storytelling som redskap i arbetet med hållbarhetsfrågor på daghem och förskolor i Jakobstadsnejden" testar sex bibliotek nya sätt att jobba med barn och småbarnspedagoger under 2017-2018.

Hur? Via Fredrikakoordinatorn får biblioteken erbjudande om att delta i universitetslektor Ann-Christin Furus projekt "Berätta mera!". Av biblioteken som deltar väljer de flesta att skicka boklådor med ett riktat innehåll (t.ex. barnböcker på temat tolerans, demokrati, mångfald ...) till en förskola eller daghemsgrupp på orten. En del besöker gruppen och läser sagor för dem där alternativt bjuder in dem till biblioteket, samt bearbetar temat med barnen efteråt. Avslutningsvis utvärderas bibliotekspersonalens, pedagogernas och barnens erfarenheter.

Biblioteksspersonal deltar även som workshopledare och jag sitter i en panel i samband med slutseminariet. Genom sitt deltagande deltar biblioteken även i slutprodukten som är ett inspirationsmaterial för bland andra småbarnspedagoger.

AVANCERAT:

Biblioteket tar in fler böcker på fler språk (flera bibliotek)

Vad? Som del av bibliotekens basverksamhet utvidgas mediebeståndet så att det inkluderar mer material på andra språk än svenska och finska.

Hur? Orsaken till att det här, en del av bibliotekens mest grundläggande uppgifter, ordnar under det avancerade arbetet beror på utmaningarna som ibland hänger ihop med materialinköp på olika språk. Har biblioteket råd att köpa in böcker (de gånger som man inte vill eller kan låna in böcker genom regionlån eller från Flerspråkiga biblioteket i Helsingfors)? Hur ska personalen veta vilka böcker och författare som kan tänkas intressera invånarna på orten? Och hur få tag i de önskade böckerna/författarna om de inte finns att tillgå via de vanliga inköpskanalerna?

För att kunna erbjuda ett intressant utbud har personalen vid Fredrikabiblioteken bett om hjälp med att få tips på litteratur och författare som kunde intressera besökare med ett annat modersmål än svenska eller finska. Som ett steg på vägen har jag, i samarbete med en handfull besökare med olika modersmål och bakgrund, försökt sammanställa listor tips på böcker som kan tänkas intressera barn, unga och vuxna med ryska, arabiska, bosniska eller ukrainska som modersmål. Dessa listor har distribuerats till Fredrika biblioteken.

I takt med att vi får in allt fler önskemål om litteratur på andra språk än svenska eller finska, eller författare vars verk främst getts ut på andra språk, uppstår också situationer när personalen har svårt att få tag i material. En möjlighet som nämnts är att samköra en del inköp av material på språk som annars är svåra att få tag på, då utmaningen är den samma för samtliga Fredrikabibliotek. För att komma vidare i arbetet har jag förmedlat tips på inköpskanaler från Flerspråkiga biblioteket i Helsingfors och biblioteken i Botkyrka kommun, Sverige, till Fredriknätverkets arbetsutskott.

”För att få böcker med ett gott språk kunde biblioteken köpa in böcker direkt från Vietnam. Överlag kunde det finnas mer böcker på vietnamesiska på biblioteket. De få som finns har vi lånat och läst ut efter ett par besök.”

Thuy Nguyen, förälder under sagostund i Närpes.

”Jag skulle uppskatta om biblioteket hade exempelvis mer romaner på arabiska. Ibland tar personalen in ett extra bokpaket för en tid men det vore roligt att även utöver dessa kunna sticka sig in och låna böcker när andan faller på.”

Nabila Alijandali, Fhilleinstruktör.

Uppsökande verksamhet (flera bibliotek. Exemplen från Närpes och Jakobstad)

Vad? Uppsökande verksamhet där biblioteket bjuder in enskilda personer eller grupper alternativt bjuder ut sig själv för att informera om bibliotekets verksamhet och tjänster.

Hur? Biblioteket kontaktar exempelvis skolor, språkkurser för vuxna invandrare, tehus för invandrarkvinnor eller instanser som erbjuder arbetsförberedande sysselsättning för vuxna, och erbjuder dem att biblioteket besöker dem alternativt att gruppen kommer till biblioteket. Ett annat sätt är att bjuda in enskilda personer eller representanter för föreningar för att lära känna varandra, informera om bibliotekets tjänster och undersöka möjligheterna till samarbete. (Se tidigare exempel ”Arabisk föreläsning om hälsovården i Finland”)

* I Närpes besöker med sina magiska sagostunder samtliga daghem en gång per år. På det sättet når biblioteket även barn med en bakgrund inom flera språk eller kulturer.

* I Jakobstad har biblioteket varit i kontakt med bland andra språklärarna på Yrkesakademin i Österbotten, svenska och finska Arbis, Kvarnen i Kronoby och Kredu i Nykarleby för att utveckla samarbetet. Bibliotekspersonalen besöker språkklasserna dels för att informera, varefter eleverna besöker biblioteket.

Målet med träff #1 (ute på fältet: Ge info om vad biblioteket är, står för och kan erbjuda, fråga målgruppen vad de önskar sig av biblioteket, samt guida dem på bibbans webbsida och uppmuntra gruppen till att gilla biblioteket och Fredrikakoordinator på FB och Instagram för att få mer information om aktiviteter.

Målet med träff #2 (på biblioteket): fördjupad kontakt, möjlighet att ställa frågor, låna material och använda biblioteket. Personalen kan erbjuda svar på målgruppens tidigare frågor och önskemål om aktivitet, samt ge datum för evenemang och aktiviteter.

Därtill skickar biblioteket ut nyhetsbrev till lärarna om vad som är aktuellt på biblioteket, för att dessa vid behov ska kunna baka in det i språkundervisningen.

“Jag minns hur stort det kändes att få ta hem avskrivna böcker från biblioteket. Jag blev så inspirerad att jag hämtade in två kassar avlagda böcker på ryska. Det är också ett sätt att skapa relationer, att be folk donera sina gamla böcker.

Mitt tips till biblioteken är att ta in de stora klassiska verken från olika länder, på originalspråk och översatta till svenska eller finska. Det skulle uppskattas bland oss vuxna.”

Natalia Storm, lifecoach.

“Det kan vara svårt att komma till eller hitta på ett bibliotek om en person inte tidigare läst eller kunnat skriva. Då är det bra om personalen har tid att visa böcker, fllmer och ljudböcker. En annan sak som är bra i dag är att många saknar printer hemma och kommer till biblioteket för att printa eller sköta myndighetsärenden.”

Ramieza Mahdi, politiker och sakkunnig inom integration.

Stöd till språklärare och andra pedagoger (flera bibliotek. Exemplet från Närpes)

Vad? Biblioteket samarbetar med Datero, speciallärare på högstadiet och de av kommunens lärare vars elever studerar språk (svenska/finska) på heltid. Syfte: att uppmuntra eleverna till språkinlärning och stöda pedagogerna.

Hur? Biblioteket och pedagogerna träffas. Biblioteket tipsar om material (bland annat ljudböcker) som lärarna kan använda samt tar in stödlitteratur till både eleverna och pedagogerna. Personalen bidrar även med bokprat och annat som kan inspirera eleverna.

Våren 2018 inledde biblioteket även ett utökat samarbete med dagvården. Biblioteket ordnar bokkafé för ansvarspersoner från varje enhet två gånger per år. Under dessa får dagvårdspersonalen tips om litteratur (branschlitteratur för personalen och högläsnings/faktaböcker för barnen). Här kan personalen även inkludera böcker på temat som kulturell mångfald och språkutveckling.

“Om barnen inte får tala bosniska sinsemellan kan de börja skämmas för sitt modersmål, och lär sig därmed också sämre svenska. Alla lär sig ett nytt språk bäst om de först kan sitt modersmål.”

Senada Arnautovic, jobbar med invandrare via Folkhälsan och Röda korset.

Språkpraktikant (flera bibliotek)

Vad? Biblioteket tar emot en språkpraktikant med intresse av att öva svenska eller finska samtidigt som hen arbetar på biblioteket.

Hur? Vanligtvis är det praktikanten som kontaktar biblioteket med en förfrågan om en praktikplats för en kortare eller längre tid. Beroende på personens språkkunskaper och tidigare arbetserfarenhet kan hen hjälpa till med olika uppgifter på biblioteket. Praktikanten behöver handledning.

"Jag hoppas att biblioteken ska hjälpa mig att öva min svenska, till exempel så att jag ibland får komma in och småprata med personalen.

Jag hoppas också att biblioteken kan stödja mina barn att lära sig arbiska. Syriska barn som lämnat landet när de var små alternativt fötts i ett annat land kanske förstår och talar arabiska men kan ibland inte alla ord eller siffror, läsa eller skriva på arabiska. De behöver en stadig grund för att kunna lära sig också andra språk ordentligt."

Ahmad Alkhalaf, bosatt med fru och barn i Nykarleby sedan ett år.

TIPS:

* Att erbjuda språkpraktik kan vara till nytta för både praktikanten och biblioteket som, förutom hjälp med vissa rutinuppgifter, kan få hjälp med exempelvis översättning eller ordnande av evenemang på olika språk.
* Utgå ifrån individen och hens styrkor och kombinera om möjligt dessa med bibliotekets och besökarnas behov. Ta tillvara praktikantens kunskap, kontaktnät och nya idéer.

Bokpåsar med barnböcker (Vörå)

Vad? Biblioteket erbjuder bokpåsar med lättlästa barnböcker som distribueras till daghem på orten. I påsen ingår även information om vikten att tidigt börja med högläsning. Via daghemmen nås även familjer med invandrarbakgrund och andra generationens invandrare.

Hur? Biblioteket ansöker om och beviljas extern finansiering för projektet. De erbjuder kommunens daghem av vilka tre nappar på möjligheten att ta emot sagopåsar. Efter att projektet slutförts funderar man på att söka ny finansiering och vidga konceptet (se under rubriken ”på gång”).

“Systern från havet upplever jag som en rätt svår bok. Därför skickade jag med en utprintad och laminerad bild av en familj, två ballonger och en fabulerad namnlapp, en sådan som krigsbarnen hade när de skickades till Sverige.

På dagiset blev de väldigt ivriga över det första paketet. De har ringt och frågat när nästa paket kommer. I januari åkte det andra paket ut. När projektet tar slut ska jag åka ut till dagiset och diskutera hur de vill fortsätta samarbetet.”

Annika Friman, biblioteksfunktionär i Vörå, på tal om projektet “Berätta mera!”

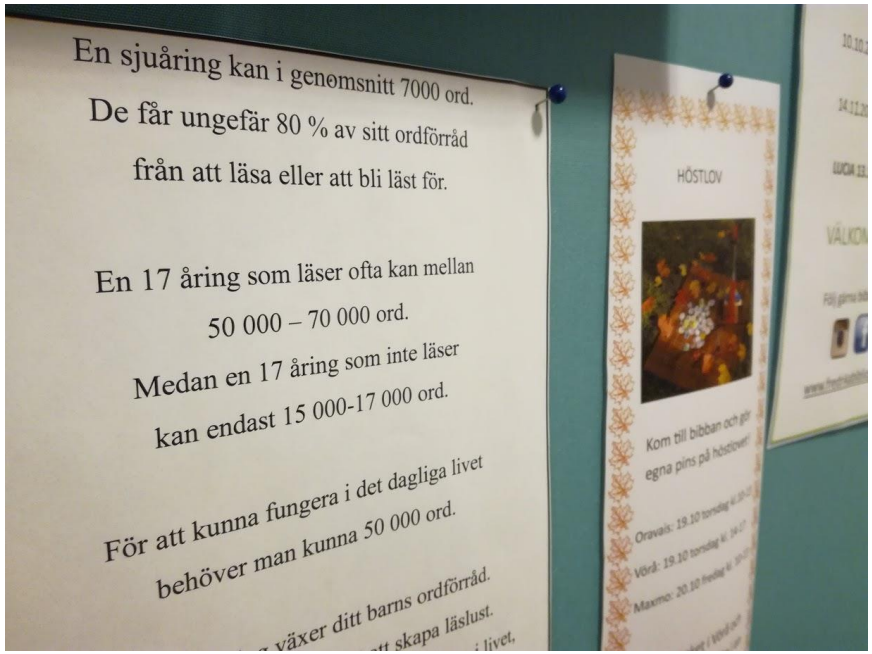

En sjuåring kan i genom snitt 7 000 ord. Åttio procent av sitt ordförråd får hen från att läsa eller att bli läst för.

Babypoesi för 0-1-åringar (Närpes, Nykarleby. Exemplet från Nykarleby)

Vad? Klockan 10.00-10.30 varje onsdag i november bjöd biblioteket på babypoesi för barn i åldern 0-1 år och deras föräldrar alternativt annan närstående vuxen.

Hur? En biblioteksfunktionär med intresse för frågan förbereder samlingarna. I samarbete med barn- och mödrarådgivningen besöker hen grupper för blivande och nyblivna föräldrar, samt en föräldra-barngrupp för att göra reklam för babypoesin. Man vinnlägger sig om att nå även blivande och nyblivna föräldrar med invandrarbakgrund. Genom att sprida informationen via den lokala Röda korset-avdelningen försöker man nå även hemmavarande föräldrar med invandrabakgrund och barn i målgruppen.

”Basen i babypoesin utgörs av rim, ramsor, enklare sånger och rörelser. På det sättet kan alla delta oavsett språk. Förhoppningsvis kan nyanlända vuxna lära sig exempelvis kroppsdelarna när jag visar rörelserna med hjälp av en docka.”

Johanna Häggblom, biblioteksfunktionär i Nykarleby.

”Det är en grundläggande rättighet att få delta i samhället. Föräldraskapet är universellt. Poesiträffarna kan erbjuda en gemensam plattform oavsett modersmål eller livssituation”, säger Johanna Häggblom. Foto: Johanna Häggblom.

Filmvisning och intervju med Ara Peshraw (Korsnäs, Larsmo och Jakobstad. Exempel från Larsmo och Jakobstad)

Vad? I maj bjöd biblioteken i Larsmo och Jakobstad in filmproducenten Ara Peshraw för att visa hans film ”Brader” (2017), samt intervjua honom inför en publik bestående av unga i högstadieåldern.

Hur? Efter tips från Korsnäs bibliotek kontaktar jag Ara Peshraw angående att visa hans film på flera Fredrikabibliotek samt intervjua honom inför publik. Biblioteken i Larsmo och Jakobstad nappar på erbjudandet. I Larsmo visas filmen för elever i Cronhjelmskolan och i Jakobstad under en för allmänheten öppen ungdomskväll på biblioteket.

Fredrikaprojektet betalar för rätten att visa filmen samt bidrar med min insats som intervjuare och sammanställare av pressmaterial. Ungdomsfullmäktige i Jakobstad hjälper till med marknadsföringen. Kulturbyrån i Jakobstad/projektet Kulturell mångfald gör posters och står för km-ersättningen, och Larsmo bibliotek står för arvodet till Peshraw. Samtliga bidrar till marknadsföringen.

"Jag skulle uppskatta om det ordnades mer evenemang på biblioteket, till exempel föreläsningar eller filmvisningar. Ibland kommer folk hit bara för att umgås. Det ska också vara okej."

Ara Peshraw, närvårdarstuderande och filmproducent bosatt i Närpes sedan tre år, om hur biblioteken borde utveckla sin mångkulturella verksamhet.

Filmproducenten Ara Peshraw (t.h) och jag diskuterar filmen ”Brader”, hur det är att vara ung och ny i ett sammanhang och om att tro på sig själv och tänka positivt inför engagerade ungdomar i Cronhjelmskolan i Larsmo. På kvällen visas filmen och vi diskuterar vidare på biblioteket i Jakobstad. Foto: Beatrice Villman.

Målmedvetet bygga och stärka relationerna med den tilltänkta målgruppen (Jakobstad)

Vad? Som del av bibliotekets arbete för ökad delaktighet och förankring av den mångkulturella verksamheten stämmer personalen träff med representanter för den tilltänkta målgruppen.

Hur? Biblioteket besluter tillsätta en arbetsgrupp som under kravlösa träffar möter representanter för den så kallade mångkulturella målgruppen. Syftet är att skapa kontakter, öka känslan av delaktighet och förankra bibliotekets verksamhet i verkliga behov.

Under våren 2018 bjuder jag i egenskap av Fredrikakoordinator in representanter för två nygrundade föreningar - Syrien-Finland vänskapsföreningn rf och Arabien och arabiens vänner rf - till var sitt möte om ca en timme. Via socialarbetaren vid Lumina och Villa Miranda, som ordnar ungdomsträffar på biblioteket, får vi tips på ett par unga personer som kan tänkas intresserade av att diskutera bibliotekets mångkulturella verksamhet.

Under träffarna presenterar föreningarna sin verksamhet samt behov. Biblioteket presenterade sin verksamhet, med speciell fokus på de delar där man kunde tänkas samarbeta med föreningen inom ramen för bibliotekets kärnuppdrag. Med ungdomarna förs allmänna samtal om hur biblioteket kunde utveckla och marknadsföra sin verksamhet för att bättre nå ut till unga.

Träffarna utmynnar i ny konkret verksamhet på biblioteket och planer på framtida samarbete. Förutom en inblick i vardagen för invånare med ett annat modersmål än svenska eller finska, får personalen nya kontakter och en ny viktig kanal för att sprida information till nuvarande och potentiella besökare med arabiska, persiska eller somaliska som modersmål.

Zahira Almasri läser sagor på arabiska bland annat på biblioteken i Jakobstad, Larsmo, Nykarleby, Kronoby och Terjärv. "Jag tycker om barn och att läsa sagor för dem. Min farbror läste böcker och berättade sagor för mig när jag var barn. Via berättelser lär sig barn nya saker." Dottern Wafaa, 10: "Mamma läser för oss där hemma också, varje dag. Jag tycker om det. Hon läser fina och spännande sagor!"

GODA IDÉER FÖR FRAMTIDEN:

Som tur råder det ingen brist på goda idéer. I väntan på att biblioteken (eller någon annan instans) ska hinna förverkliga dem skriver jag ner dem som inspiration för oss alla.

Integrationskurs som sammanför infödda och inflyttade ungdomar (Pedersöre)

Vad? Biblioteket bidrar till en integrationskurs i juni 2018. Syftet är att sammanföra unga från Pedersöre och unga inflyttade med en annan kulturell bakgrund i åk 7-9.

Hur? Kursen förverkligas i samarbete med Medborgarinstitutet, samt kulturens ungdomsbyrån och kulturbyrån. Teman är kunskap om växter, allemansrätten med mera. Biblioteket bidrar med program kopplat till läsning.

Sinnenas tält (Pedersöre)

Vad? Huvudbiblioteket samarbetar med ungdomsbyrån och språkkursen inom Medborgarinstitutet kring projektet Sinnens tält (enligt förlaga vid Borgå stadsbibliotek) hösten 2018. Syfte: Skapa kontakt med målgruppen och synliggöra den i kommunen.

Hur? På bibliotekets initiativ bidrar parterna till att bygga upp ett tält eller en hörna på biblioteket/kulturhuset där besökare kan uppleva olika kulturer/en viss kultur med sina sinnen. Biblioteket erbjuder utrymme, eventuellt ett tält och en större matta, bidrar till marknadsföringen samt kan eventuellt stå för vissa utgifter. Deltagarna bidrar med rekvisita som besökaren kan se, dofta, smaka, lyssna och känna på, samt bidrar med att översätta material och sprida information.

Allaktivitetsdag (Larsmo)

Vad? Biblioteket deltar i en allaktivitetsdag och erbjuder nya invånare möjligheten att testa boule.

Hur? Personalen bidrar till att göra evenemanget lättillgängligt och inkluderande även för personer med lite kunskaper i kommunens majoritetsspråk genom att bjuda ut sitt sportotek (redskap för att hoppa säck, spela krocket, ha dragkamp, spela brädspel med mera). På förslag att tillfråga lokala pensionärer som regelbundet spelar boule ifall de kan inviga även nya invånare i spelet. Genom bland annat Röda korsets lokalavdelning sprids informationen, som också översats till bland annat arabiska, till invånare med invandrarbakgrund.

Bokcirkeln ”Let’s talk books” (Korsholm)

Vad? Biblioteket planerar starta en engelskspråkig bokcirkel hösten 2018.
Hur? Biblioteket marknadsför verksamheten bland annat på engelska via alla tillbuds stående kanaler och kontakter. Deltagarna väljer en bok som de kan läsa på valfritt språk för att sen diskutera den tillsammans på engelska.

Biblioteket står för utrymmet, presenterar bibliotekets utbud på litteratur på olika språk, möjligheten att låna in böcker samt bidrar till marknadsföringen. Målet är att hitta en moderator bland deltagarna.

Ny rutt för bokbussen (Vörå)

Vad? Som del av bibliotekets uppsökande arbete och för att sänka tröskeln för att låna böcker lägger bokbussen till ett par hållplatser vid kommunens boenden för barn och unga med flyktingbakgrund. Syftet är att främja läsande, språkinlärning och integration.

Hur? Biblioteket gör, i samråd med den lokala flyktingbyrån, upp en plan för när bokbussen kunde besöka kommunens grupp- och familjegrupphem (t.ex. en gång i månaden). Biblioteket står för servicen som kan kräver en extra person ombord samt en diskussion med grupphemmens personal och invånare om hurudan litteratur som kunde vara intressant (ordböcker, språkkursböcker, böcker om sport ...). Flyktingbyrån ser till att det finns en kontaktperson per enhet, att informationen når invånarna och att det blir en rutin att besöka bokbussen.

Pop up-bibliotek på Stundars barnkalas, Postrodden (Korsholm), Tomatkarnevalen (Närpes), skolornas idrottsdag (flera bibliotek)

Vad? Biblioteket deltar i lokala evenemang utanför biblioteksbyggnaden.

Hur? Har biblioteket tillgång till en bokbuss med online-uppkoppling är det bara att kontakta arrangörerna och fråga om ni får delta. Baklucke-bibba är också ett alternativ, exempelvis ifall biblioteket vill skänka bort avskrivet material. Personalen lastar det tillgängliga fordonet fullt med böcker och parkerar den där folk rör sig. Se till att ha behövliga tillstånd och marknadsför att biblioteket är på plats. Biblioteket kan presentera temarelaterad litteratur synligt, personalen klä sig själva och smycka fordonet matchande.

"Det finns en stor ängslighet kring frågor om rasism. Jag har gett tre timmar långa intervjuer där jag försöker förklara vad rasism är. Det är skrämmande när personen mitt emot mig inte förstår. Men den biten lämnas bort när intervjun sänds eller trycks, för det ser inte bra ut att blotta att man inte förstår. När jag talar om rasism finns det en risk att folk känner sig hotade.

Vi måste tala om rasism på ett sätt som hjälper offren. Inte, som nu, tala som om det viktigaste var att de som är rädda för att felaktigt bli anklagade för att vara rasister inte ska bli det."

Adrian Perera, författare till boken *White Monkey*.

Tomt i garaget, och bra så - Harry Westerback som kör Korsnäs bokbussen besöker just denna oktoberdag 2017 Mosebacke skola i Närpes.

”Vad ska du bli när du blir stor?”-sagostunder (Jakobstad)

Vad? Biblioteket ordnar en sagostund där sagoläsaren representerar sig yrkesgrupp samtidigt som hen läser en saga kopplad till sitt arbete.

Hur? Biblioteket bjuder in en sagoläsare som representerar sitt yrka samtidigt som hen läser en saga med koppling till sitt jobb (till exempel journalist, läkare, fotbollsspelare eller styrman). Personen deltar iklädd sina arbetskläder samt eventuell annan rekvisita, berättar om sitt arbete och svarar på barnens frågor. Därefter läser hen en saga. Biblioteket står för utrymmet, marknadsföringen, hjälper till med att hitta sagor och ger en tackgåva. Sagoläsaren får gärna sprida informationen i sina egna kretsar.

Sagostunderna kan marknadsföras brett (t.ex. svenska sagostunder för barn med ett annat modersmål) eller riktat till en specifik målgrupp (t.ex. finska/svenska/engelska dagisgrupper eller familjer med det aktuella språket som modersmål). I bästa fall kan sagostunderna locka nya besökare till biblioteket.

”Biblioteket kunde ordna familjeevenemang under helgerna där barnen kunde få nya vänner samtidigt som de uppmuntras till att läsa. Är det ett internationellt evenemang så kunde det hållas på engelska. Jag skulle också gärna se att det fanns mer barnböcker på engelska; natur- och vetenskapsböcker för barnen och romaner till mig som vuxen."

Dung Tran, bosatt i Korsholm sedan 3 år tillsammans med sin make och deras två barn.

”Visst skulle det vara roligt och nyttigt (med ett språkkafé för föräldrarna medan barnen deltar i en sagostund red. anm.). Vi kunde ha ett tema per gång, exempelvis att resa. Det viktigaste vore att få tala svenska, inte att grammatiken blir perfekt.”

Thuy Nguyen, förälder under sagostund vid Närpes huvudbibliotek.

TIPS:

* Utvidga konceptet så att även personer med exempelvis invandrarbakgrund eller ett annat modersmål än svenska eller finska bjuds in som sagoläsare. Invandrare är de flesta fall inte bara representanter för ett språk eller en kultur, utan även yrkesmänniskor.
* En bredd bland sagoläsarna och i antalet språk som används under sagostunden, ger barn med olika modersmål och bakgrund en möjlighet till identifikation, ny kunskap samt möjlighet att träna sitt modersmål eller ett annat språk (sagoläsarens).

Styrman Tony Hanner är en av sagoläsarna som presenterar sitt yrke och läser yrkesrelaterade sagor för barn på Jakobstads bibliotek under 2017-2018.

LL-bokpåsar för vuxna (Vörå)

Vad? Biblioteket sätter ihop bokpåsar med lättläst material för både vuxna och barn. Dessa kan lånas hem från biblioteket, via daghem/förskola/skola eller ortens flyktingbyrå.

Hur? Biblioteket i Vörå har redan utvecklat en bokpåse med lättläst litteratur för barn (se tidigare exempel). Nu överväger man att uppmuntra daghemmen att särskilt marknadsföra bokpåsarna till nyanlända familjer. Biblioteket funderar också på att söka ny finansiering för att utveckla en motsvarande påse med LL-litteratur för vuxna som håller på att lära sig svenska/finska. Innehållet skulle väljas enligt vad vuxna vill

läsa och påsarna distribueras exempelvis i samarbete med flyktingenheter eller språkkurser.

Ett samprojekt kring mångkultur (Kronoby)

Vad? Biblioteket föreslår ett samprojekt kring mångkultur för hösten 2018.

Hur? Biblioteket har fått pengar från Regionförvaltningsverket för ett projekt kopplat till kulturell mångfald och berättande. Biblioteket planerar föreslå ett samprojekt mellan integrationsenheten, Medborgarinstitutet och samkommunen Kvarnen inför hösten 2018. Det kan handla om en utställning, sinnens tält (förlaga: projekt vid Borgå stadsbibliotek), storytelling eller liknande. Biblioteket skulle stå för finansieringen och lokalen.

Språkkafé för män med invandrarbakgrund (Jakobstad)

Vad? Biblioteket kunde delta i ett språkkafé riktat till vuxna män som vill öva svenska.

Hur? Initiativet kommer från föreningen Syrien-Finland vänskapsförening som efterlyser regelbunden verksamhet där vuxna män med invandrarbakgrund kan öva svenska med andra män. Temat kunde vara att på enkel svenska tala om vardagliga saker, exempelvis nyheterna i dagens tidning. Gruppen träffas förslagsvis 1-1,5 timmar en vardagskväll per vecka, och ledas av ett par personer med stark svenska. Biblioteket kunde stå för lokalen, hjälpa till med att hitta ledare samt bidra till marknadsföringen. Föreningen kunde bidra med översättning av information samt marknadsföring av verksamheten.

Evenemanget Living library (Nykarleby)

Vad? En favorit i repris om eller när biblioteket deltar i evenemanget Living library under 2018. Syfte: Att samla människor från olika kulturer och låta dem dela med sig av sina erfarenheter av kulturmöten och kulturkrockar, och vad de lärt sig av dem.

Hur? Ifjol samarbetade biblioteket med stadens kultur- och fritidssektion samt utbyteselever inom Erasmusprogrammet kring evenemanget. Ett antal ”böcker”, det vill säga personer med varierande bakgrund av vilka en del deltagit i en volontärutbildning och workshop i hur man berättar sin historia, låter sig ”lånas ut” och intervjuas. Samtidigt erbjöds en barnhörna där barn fick leka samtidigt som de lärde sig om olika kulturer.

“Tidigare hette jag Grönkvist. I dag vet folk inte hur de ska stava mitt namn, man utgår ifrån att jag inte talar finska och en del tror att jag kommer från Spanien.”

Adrian Perera, författare till boken *White Monkey*.

Föreningar eller församlingar får presentera sin verksamhet eller högtid på biblioteket

Vad? Biblioteket bjuder in en förening, församling eller arbetsgrupp att presentera sin verksamhet eller religion genom att hålla ett öppet möte eller en utställning kring exempelvis en högtid.

Hur? Personalen bjuder in representanter för en förening eller församling att exempelvis hålla ett för allmänheten öppet möte där föreningen samtidigt berättar mer om sin verksamhet, alternativt en församling eller annan arbetsgrupp kan presentera när, hur och varför en aktuell högtid firas, samt vilka symboler och ritualer som är viktiga, och varför.

Biblioteket fungerar som bollplank, bjuder på utrymmet (en scen/vägg/utställningsmonter) samt bidrar till marknadsföringen. Föreningen/församlingen/arbetsgruppen står för innehållet och bidrar till marknadsföringen (infomaterial, översättning, spridning av information).

Biblioteket gör all verksamhet mer inkluderande och tillgänglig (flera bibliotek)

Vad? Biblioteket vinnlägger sig om att utforma innehållet i och marknadsföra all verksamhet på biblioteket så att den blir tillgänglig även för personer med ett annat modersmål än svenska eller finska.

Hur? Ett exempel: Marknadsför de svenska och finska sagostunderna även för barn och vuxna som behöver öva svenska eller finska. Välj saga med omsorg (inte för komplicerat språk). Kan dockteater vara ett alternativ, eller att ha en tolk som sammanfattar sagan innan eller efter sagostunden? Kan reklamen inkludera en mening på mottagarens språk om att sagostunderna kan ses som ett sätt att öva sin svenska/finska? Sprid informationen så att den även når invandrare och personer som går på språkkurs.

Många bibliotek erbjuder sagor på svenska och finska. Dessa kan även fungera som språkträning för personer med ett annat modersmål och som mötesplats för personer med olika kulturell bakgrund.

“Många läser inte dagstidningar utan vill ha muntlig information av någon som de litar på. Inom många kulturer är den muntliga berättartraditionen central och historierna går i arv. Bjud in författare från de olika nordiska länderna, ordna workshops och låt informationen spridas via djungeltelegrafen.”

Ramieza Mahdi, politiker och sakkunnig inom integration.

”Genom att erbjuda unga en chans att prova på jobbet hoppas vi också inspirera fler till att söka in till bibliotekarieutbildningen”

Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek.

Biblioteket erbjuder service på flera språk även till privata boenden och andra enheter där seniorer bor (Jakobstad)

Vad? Andelen klienter inom äldreomsorgen med ett annat modersmål eller en annan kulturell bakgrund än den finländska ökar. Som del av bibliotekens uppsökande arbete: Hur kan biblioteken bidra till att även dessa kan ta del av bibliotekens service, däribland låna böcker?

Hur? En öppen fråga som givetvis gäller alla seniorer. I fråga om mångkulturellt arbete bör saken diskuteras med bland andra social- och hälsovårdssektorn, målgruppen och/eller andra personer med mångkulturell kompetens och erfarenhet.

TIPS:

Under 2017-2018 lät Korsholm bygga upp ett fröbibliotek. Genom att informera på fler språk, bland annat genom Fredrikakoordinatorn, fick fler invånare en chans att delta genom att donera frön på hösten och hämta ut frön på våren.

ÅRSKLOCKAN

Våra besökare representerar en mångfald värd att uppmärksammas. Förutom att vi bidrar till en lyckad integration genom att den enskilde besökaren känner sig sedd när vi uppmärksammar för hen viktiga högtider och traditioner, så bidrar vi till att på ett samhälleligt plan öka förståelsen för människors likheter och olikheter samt en känsla av gemenskap.

Årsklockan är ett konkret redskap som personalen kan använda i sin dagliga verksamhet. Utgångsläget är givetvis att samtliga högtider och temadagar som firas i Finland och som biblioteken väljer att uppmärksamma kan och bör göras tillgängliga för alla som bor på bibliotekets verksamhetsområde. Det här gör vi genom att hålla mångfalden i åtanke när vi planerar en satsning, erbjuda information på flera språk, bjuda in brett men anstränga oss särskilt för att nå de som vi vill ska känna sig extra inkluderade. På motsvarande sätt kan och bör högtiderna som listas nedan uppmärksammas på ett sådant sätt att var och en som vill delta känner sig inkluderad. Det här kan vi göra genom att "öppna upp" och förklara varför de firas och varför vi uppmärksammar dem på just det här sättet.

Nedan finns ett urval religiösa högtider, nationella och internationella temadagar och kulturella som biblioteken kan uppmärksamma i sitt mångkulturella arbete. Årsklockan bygger på Fokus ry:s och Ad Astra rf:s festkalendrar (http://festkalendern.fi/), kompletterad med information om bland annat temadagar som biblioteken brukar eller kunde uppmärksamma (Kirjastokalenteri 2018, m.fl.).

Nedan angivna högtider gäller 2018. Kristna högtider är markerade med **rött**, islamska med **orange**, judiska med **grönt**, buddhistiska med **lila** samt högtider för hinduer och Krishnamedvetna med **rosa**.

Kristna högtider uppmärksammas sällan specifikt på biblioteken. Jag inkluderar en del av dem i den mån de kan ligga nära andra religiösa högtider för att visa på möjligheten att uppmärksamma parallellt. En del högtider firas på olika datum under olika år. I enstaka fall har källorna uppgett olika men närliggande datum för en del religiösa högtider. Det här bör personalen vara medveten om.

På webbsidan http://festkalendern.fi/ kan du läsa mer om många av de religiösa högtiderna och hur de kan firas, samt beställa en pappersversion av kalendern på svenska eller finska. (Från och med 2019 kommer kalendern att vara en vanlig årskalender. Hittills har man följt skolåret.) Årsklockan inkluderar också ett par lekfulla, inofficiella temadagar för att påminna oss om att vi inte alltid behöver ta oss själva på alltför stort allvar, och att det finns fler saker som förenar än skiljer oss åt.

Under rubriken "Årsklockan, förslag på aktiviteter" och "Andra sätt att uppmärksamma högtider och temadagar (förslag)" ger jag både beprövade och fiktiva förslag på hur biblioteken att uppmärksamma temadagar och högtider. Lokala evenemang behandlar jag under rubriken "Andra tidpunkter som biblioteken kan uppmärksamma mångfalden".

JANUARI (2018):

6.1	Trettondagen (evangelisk-luthersk, katolsk), Teofania (ortodox)
7.1	Rysk jul
14.1	Topeliusdagen
18.1	Internationella Nalle Puh-dagen
19.1	Sankt Henriksdagen (katolsk)
27.1	Minnesdag för förintelsens offer
29.1-4.2	FN:s harmonivecka för religioner och livsåskådningar
31.1	Tu bishvat (judisk)

FEBRUARI:

5-11.2	Runebergsveckan (5.2 Runebergsdagen)
6.2	Samiska nationaldagen, dagen mot kvinnlig könsstympning
8.2	Lånets dag (bibliotekens temadag)
11.2	Försoningssöndag (ort.), finländska dockteaterns dag
13.2	Fastlagstisdag (kan infalla mellan 3 februari och 9 mars, ev-lut.)
14.2	Alla hjärtans dag, Askonsdag (kat.)
15.2	Nivanadagen (buddhistisk)
16.2	Kinesiskt nyår
21.2	Modersmålets dag
28.2	Kalevaladagen

MARS:

1.3	Purim (jud., inleds kvällen innan), Gaura Purima (hinduiska och Krishnamedvetna), dagen mot diskriminering
2.3	Holi (hind. och Krish.)
8.3	Internationella kvinnodagen
11.3	Europeiska minnesdagen för terrorismens offer
19.3	Minna Canth-dagen, jämställdhetsdagen
19.-25.3	Läsveckan
20.3	Internationella glädjedagen, världsberättardagen
21.3	Nouruz (iranskt och persiskt nyår, infaller på vårdagjämning. Delvis sekulär högtid, men firas även av zoroastrier, kopter, aleviter och bahá'ier), FN-dagen mot rasism, Världspoesidagen, internationella dockteaterdagen
23.3	Nordens dag
25.3	Palmsöndagen (infaller 15 mars-18 april), Maria bebådelsedag (infaller 22-28 mars)
26.3	Stora veckan börjar (ort.)
27.3	Världsteaterdagen
29.3	Skärtorsdag
30.3	Långfredag (infaller i mars eller april fredagen närmast före påskdagen)
31.3	Stora veckan tar slut (ort.)
31.3(-7.4)	Pesach (jud. inleds på kvällen 30.3)

APRIL:

1.4	Påskdagen (mellan 22 mars och 25 april, eller mellan 4 april och 8 mars), skojardagen
2.4	Annandag påsk, Internationella barnboksdagen
(31.3-)7.4	Pesach (jud.)
7.4	Världshälsodagen
8.4	Påskdagen (rysk grek.orient. ort.), romernas dag
9.4	Mikael Agricola-dagen
12.4	Jom ha-shoa - minnesfest för offren under andra världskriget (jud.)
16-22.4	Nationella läsveckan (efter mitten av april)
23.4	Världsbokdagen, bokens och rosens dag
27.4	Nationella veterandagen
29.4	Dansens dag
30.4	Theravada nyår (bud.)

MAJ:

1.5	Första maj, Valborgsdagen, Lailat al Baraa (isl. firas på kvällen 30.4)
2.5	Harry Potter-dagen
4.5	Star wars-dagen
3.5	Dagen för pressfrihet
7.-13.5	Röda korset-veckan (8.5 Röda korsdagen)
9.5	Europadagen
10.5	Kristi himmelsfärdsdag
12.5	Snellmandagen, dagbokens dag
13.5	Mors dag (andra söndagen i maj), barnens dag
14.5	Teckenspråkets dag
15.5	Familjedagen
16.5	Ramadan börjar (islamsk, firas på kvällen 15.5)
17.5	Internationella dagen mot homo- och transfobi
20.5	Pingstdagen, De stupades dag (tredje söndagen i maj)
20-21.5	Shavuot (jud., inleds på kvällen 19.5),
21.5	Världsdagen för kulturell mångfald för dialog och utveckling
28.5	Internationella “krama en musiker”-dagen
29.5	Vesak (bud.)

JUNI:

3-13.6	Lailat al qadr (isl. firas på kvällen 2.6)
5.6	Världsmiljödagen
9.6	Världsstickningsdagen
12.6	Dagen mot barnarbete
14.6	Ramadan tar slut, blodgivardagen
15.6	Id al fitr (isl., inleds kvällen innan)
18.6	Internationella picknickdagen
20.6	Flyktingdagen
21.6	Världsmusikdagen
23.6	Midsommardagen
24.6	Johannes döparens födelsedag (lördagen mellan den 20 och 26 juni, kat., ort.)

JULI:

6.7	Eino Leino-dagen
13.7	Internationella rock'n roll-dagen
17.7	Emoijens dag
18.7	Nelson Mandela-dagen
22.7	Tish'a b'av (jud., inleds kvällen innan)
27.7	Asalha Puja (bud.)
30.7	Världsbroderidagen, pocketbokens dag
31.7	Dagen för ovanliga instrument

AUGUSTI:

7.8	Gåvans dag
9.8	Dagen för världens ursprungsfolk
12.8	Ungdomsdagen
14.8	Återflyttardagen
15.8	Jungfru Marie himmelsfärd (kat.), Gudsmoders insomnande (ort.)
16.8	Berätta ett skämt-dagen
22.8	Id al adha börjar (isl., inleds kvällen innan)
24.8	Id al adha tar slut (isl.)
22.8	Utlysning av skol- och dagisfreden
25.8	Ullambana-spökfesten (Östasien, bud.), den finländska naturens dag
26.8	Balarama purnima (hind. och Krish.)

SEPTEMBER:

2.9	Krishna Janmashtami (hind. och Krish.)
5.9	Företagardagen
8.9	Läskunnighetsdagen
10-11.9	Rosh ha-shana, judiskt nyår (jud., inleds på kvällen 9.9), världsdagen för teckenspråk
11.9	Al-hijra/Muharram, islamiskt nyår (isl., firas på kvällen 10.9)
15.9	Dagen för demokrati
19.9	Jom Kippur (jud., inleds kvällen innan), Mikaelidagen 30.9.2018 (eller om denna dag är en vardag närmast följande söndag)
20.9	Ashura (shia-isl., firas på kvällen 19.9)
21.9	Fredsdagen
24.9	Månfest (asiastisk)
24-30.9	Sukkor (jud., inleds på kvällen 23.9)
26.9	Europeiska språkdagen
29.9	Kaffets dag, återvinningens dag

OKTOBER:

1.10	Shemini atzeret (jud., inleds kvällen innan)
1.10	Internationella dagen för äldre, vegetariska världsdagen, internationella musikdagen
2.10	Simchat torah (jud., inleds kvällen innan)
7.-14.10	De äldres vecka (tema 2018: Aktivitet ger glädje)
8.10	Tystnadens dag
9.10	Finlandssvenska matkulturens dag

10.10	Aleksis Kivi-dagen
11.10	Internationella flickdagen
12.10	Civilkuragets dag
14.8	Världsdagen för synskadade
16.10	Världshungerdagen, lexikonets dag
18.10	Sagans dag, de hörselskadades dag
24.10	FN-dagen, böndagen för fred, mänskliga rättigheter och internationellt ansvar
25.10	Internationella pastadagen
27.10	Världsdagen för audiovisuellt kulturarv, internationella nalledagen, internationella skolbiblioteksdagen
31.10	Halloween, grannens dag, magins dag

NOVEMBER:

3.11	Alla helgons dag (en lördag i skiftet oktober-november, ev-lut.)
3.11	Alla helgons dag (kat.)
4.11	Alla själars dag (kat.)
6.11	Svenska dagen, Diwali (hind. och Krish.)
11.11	Fars dag (andra söndagen i november)
12.-18.11	Nordiska biblioteksveckan
15.11	Fängslade författares dag
16.11	Toleransdagen, mångkulturella matdagen
19.11	Mansdagen
20.11	Profeten Muhammeds fördelsedag (isl.sunni, firas på kvällen 19.11), barnkonventionens dag
22.11	Thanksgiving
25.11	Profeten Muhammeds fördelsedag (isl.shia, firas på kvällen 24.11)
30.11	Internationella köp inget-dagen

DECEMBER:

2.12	Första advent (kat., ev-lut.)
3-10.12	Chanukka (jud. inleds på kvällen 2.12)
6.12	Självständighetsdagen, Sankt Nikolaosdagen (kat., ort.)
8.12	Sibeliusdagen, den finländska musikens dag
9.12	Pepparkakans dag
10.12	Dagen för mänskliga rättigheter
11.12	Tangons dag
13.12	Sankta Luciadagen (kat., ort. numera i praktiken också ev-lut.)
18.12	Internationella migrantdagen
24.12	Julafton (ev-lut.)
25.12	Julfastan slutar (ort.), juldagen
26.12	Stafanidagen (kat.), Annandag jul (ev-lut.)
28.12	Menlösa/Värnlösa barns dag (västlig kristendom), kortfilmens dag
29.12	Menlösa/Värnlösa barns dag (östlig kristendom)

Källor: Festkalendern.fi, evl.fi, Fokus ry, Resa-forumet rf, Agenda 2018, Kirjastokalenteri 2018.

ÅRSKLOCKAN, FÖRSLAG PÅ AKTIVITETER

Varför vill vi uppmärksamma vissa dagar? Ofta handlar det om religiösa eller kulturella traditioner som vi vuxit upp med eller i vuxen ålder valt till i våra liv. Samtidigt som vi vill uttrycka någonting som känns viktigt på ett personligt plan vill många av oss uppgå i en gemenskap med likasinnade eller andra personer som respekterar våra traditioner eller vår tro.

På biblioteket har vi goda möjligheter att lyfta fram olika traditioner, högtider eller temadagar. Det ingår i vårt uppdrag som en instans som ska främja bildning, gemenskap, dialog och mångfald. På webbsidan http://festkalendern.fi/ kan du läsa mer om många av de religiösa högtiderna som jag nämner i årsklockan, vad de bygger på och hur de kan firas.

Genom att samarbeta med enskilda ortsbor, föreningar eller andra instanser med ett intresse för olika högtider är det enkelt att skapa ett evenemang eller en utställning som öppnar upp en högtid även för en större allmänhet. Vi behöver inte veta allt från början, utan det kan vara en läroprocess både för personalen, de som bidrar och de som tar del av evenemanget. Det viktiga är att vi vågar fråga upp de saker som vi undrar över.

Religiösa högtider uppmärksammas enklast genom samarbete med personer, föreningar eller församlingar med insikter i dessa traditioner. Vänligen notera att det kan finnas olika uppfattningar om vilka högtider som är viktiga och hur dessa firas inom samma trosinriktning. Om möjligt kan det vara bra att bjuda in flera grupperingar att jobba kring samma evenemang. Biblioteksspersonalen bör vara tydlig med vad man kan erbjuda och vilka begränsningar som finns (ta fram litteratur, tillhandahålla teknik, hjälpa till med marknadsföringen ...) Tydlig kommunikation och en öppen dialog är viktigt.

Nedan ett par exempel på nationella eller internationella högtider/återkommande händelser eller tidpunkter som biblioteken kan delta i och samtidigt uppmärksamma vårt mångkulturella samhälle:

*** Internationella flickdagen 11.10 (flera bibliotek)**

Vad? Biblioteken uppmärksammar den internationella flickdagen i samarbete med biståndsorganisationen Plan i Finland. Genom att fokusera på flickors villkor vill Plan bidra till att FN:s globala hållbarhetsmål uppnås. Jämställdhet mellan könen är grundläggande för att minska fattigdom, lidande och skapa en rättvis värld.

Hur? Det är redan en tradition på flera bibliotek att delta i firandet av den internationella flickdagen. Biblioteken kan delta genom att exempelvis ordna ett jippo eller en fotoutställning. Plan brukar bistå med fotografier eller annat material. Ibland är materialet tillgängligt och får användas året om. Att plocka fram böcker som lyfter fram flickor är ett annat enkelt sätt att sprida kunskap om hur det kan vara att leva som flicka.

För mer information, kontakta Plan via kotimaa@plan.fi.

*** Vändagen (flera Fredrikabibliotek)**

Vad? Att uppmärksamma den internationella vändagen den 14 februari har upplevts som ett givande koncept bland både personal och besökare, och är numera ett regelbundet återkommande evenemang på flera Fredrikabibliotek. I år uppmärksammades dagen eller veckan när den inföll med bland annat vänkafé, pyssel, musik, poesi, dans och upplysningsarbete antingen självständigt eller i samarbete med externa parter.

Hur? Biblioteket kan ordna ett eget kafé- och pysselevenemang (Oravais), ordna sagostund där egen personal eller en inbjuden gäst läser sagor/ordnar ett sagoevenemang (Nykarleby), erbjuda sin lokal för i huvudsak externa parters evenemang (Kronoby) eller arrangera en större fest i samarbete exempelvis Luckan (Närpes).

"Syftet är att locka fler ortsbor att bli vänperson eller -familj till våra syriska kvotflyktingar. Vi funderade på att ordna evenemanget på kommungården men kände att tröskeln till att delta är lägre på biblioteket. Här kan vi dessutom locka biblioteksbesökare att delta i vårt evenemang."

Anne-Mie Ranta, flyktinghandledare, under Integrationsenhetens vänskapsevenemang i Kronoby.

Mohamed Ebrahem på biblioteket i Kronoby under vändagsveckan 2018. Här tillsammans med tf biblioteksfunktionär Tina Hagnäs-Dabloo.

*** Världspoesidagen, FN-dagen mot rasism (Jakobstad, Malax)**

Vad? Biblioteket i Jakobstad har under flera år deltagit i ett evenemang som, dagen till ära, lyfter upp de mänskliga rättigheterna, yttrandefrihet och demokrati.

Hur? I år ordnas evenemanget i samarbete med Kulturbyrån/projektet ”Kulturell mångfald i Jakobstad”, Röda korset i Österbotten och dess lokalavdelning i Jakobstad, Yrkeshögskolan Centria, Yrkesakademin i Österbotten och Yrkeshögskolan Novia.

Biblioteket står för lokalen och den tekniska utrustningen, samt hjälper till med de praktiska arrangemangen. Projektledaren för ”Kulturell mångfald” kontaktar utbildningsinstanserna för att bjuda in studerande med olika modersmål att läsa dikter, hålla tal eller på annat sätt uppträda under kvällen. Röda korset bidrar med eget material och program. Samtliga marknadsför evenemanget i sina kanaler, samt uppmuntrar de medverkande att sprida informationen i sina nätverk.

“Till vardags känner jag mig inte utpekad utan många går med på att jag ’är’ vit och finländsk. Men så fort någon som till utseendet påminner om mig knivhugger någon på ett torg i Åbo så utpekas även jag. Man har politiskt bäddat för att det ska finnas en rädsla som, när någonting händer i samhället, även går ut över oskyldiga. Efter knivhuggningen i Åbo ringde min mamma och bad mig att inte gå ut, och jag hade kompisar som inte vågade komma på mitt boksläpp samma kväll. De fördomar som vi inte talar om kommer fram när vi är som räddast.”

Adrian Perera, författare till boken *White Monkey.*

I Malax fick Röda korsets lokalavdelning hänga upp ett plakat som besökare kan underteckna för att visa att de ta avstånd från fördomar. Biblioteket ställer också fram litteratur med koppling till de mänskliga rättigheterna och yttrandefrihet.

Ingen dag mot rasism i Jakobstad utan dans på biblioteket - i år till takterna av kurdisk musik och publiken som klappar i händerna. Tidigare under kvällen: poesi på flera olika språk, berörande tal om läget i Afrin och en hyllning till det demokratiska Finland. #jagärmeddig #olenkanssasi #imwithyou

*** Vårfest (Malax)**

Vad? Malax bibliotek ordnar tillsammans med projektet Malax - Connecting people en vårfest inför Valborg 2018.

Hur? Biblioteket står för lokalen, tar fram medier med koppling till hälsa och pyssel och ordnar sagostunder på svenska och bosniska. Connecting people står för en del av programmet (bland annat pyssel och utejumpa) samt bjuder på kaffe, te, froothies och nyttiga mellanmål. Alla marknadsför evenemanget.

Bibliotekschefen Maria Kronqvist-Berg och Sara Snickars från projektet Connecting people Malax värmer upp inför vårfesten på Yttermalax bibliotek den 26 april 2018.

*** Sportlovsveckan (Vörå-Maxmo-Oravais)**

Vad? Bokbussen besöker platser där det ordnas annat program under exempelvis sportlovsveckan.

Hur? Biblioteket deltar med bokbussen på de platser där invånarna rör sig, som vid slalombacken, dansbanan eller Oravais slagfält. Personalen kan plocka fram medier med koppling till temat, och om andan faller på pynta bussen eller personalen i passande mundering. Det är viktigt att biblioteket sprider informationen brett.

Våren 2018 har bokbussen i Vörå plöjt upp nya spår i landsvägarna i bygden.

*** Sportlovsveckan (Korsnäs)**

Vad? Biblioteket bjuder på trumworkshop och konsert under sportlovet 2018.

Hur? Biblioteket bjöd in föreningen Kpanlogo Yede från Vasa att hålla en trumworkshop på eftermiddagen och uppträda på biblioteket på kvällen. Båda är öppna för allmänheten och lockar både redan etablerade och nya Korsnäsbor.

”Ofta tar någon rollen som tolk för att alla ska förstå vad som sägs. När det kom fram att jag har nio barn sade en av dem att det finns ett syriskt talesätt som säger att den som har nio barn blir galen. Och det blir man ju.”

Peter Hauptmann från Larsmo kommuns kulturenhet deltar i bibliotekets språkkafé med glimten i ögat.

TIPS:

Måste det vara antingen sport eller kultur? Varför inte slå ihop påsarna och erbjuda både-och; till exempel genom bokbussbesök under pausen i FM-tävlingarna i skidning eller orientering, eller anlita en bokintresserad lokal idrottsstjärna att berätta om sin favoritbok samtidigt som personalen förevisar litteratur på temat (till exempel biografier om idrottare, hälsoböcker, sportotek ...)

ANDRA SÄTT ATT UPPMÄRKSAMMA HÖGTIDER ELLER TEMADAGAR (FÖRSLAG)

*** Samtal inför publik i samband med Självständighetsdagen (6.12), Barnkonventionens dag (20.11) eller motsvarande.**

Vad? Biblioteket ordnar i samarbete med lokal media ett samtal inför publik kring hur krigsupplevelser i barndomen kan forma en människas liv.

Hur? Biblioteket kontaktar exempelvis den finskspråkiga och svenskspråkiga lokala dagstidningen med en förfrågan om samarbete kring ett samtal kring ovan nämnda tema. Biblioteket bjuder på utrymmet, tekniken, hjälper vid behov till med att hitta personer att intervjua samt bidrar till marknadsföringen. Medieparten ställer upp med en intervjuare, hjälper till med att hitta personer att intervjua, bidrar till marknadsföringen samt leder tillställningen.

Bland de intervjuade kunde finnas finländare med erfarenhet av de finska krigen, liksom personer som flytt till Finland på grund av konflikter i det tidigare hemlandet. Personerna bör helst vara myndiga, framför allt stabila och trygga i att berätta om sina upplevelser.

Syftet är att ge olika röster och erfarenheter utrymme, för att diskutera ett allmänmänskligt tema som kan förena över språkliga och kulturella gränser. Evenemanget ger samtidigt

båda parterna synlighet som aktiva samhällsaktörer och plattform för dialog och möten.

TIPS:

* Ordna motsvarande, delvis kompletterande program på svenska och finska. Till exempel ett samtal på eftermiddagen, och ett samtal på kvällen med olika intervjuare, intervjupersoner och infallsvinklar så att de som vill kan stanna på båda.
* Behövs det tolk?
* Finns det känsliga frågor som arrangörerna bör vara medvetna om inför evenemanget?
* Satsa på bred marknadsföring.

Eller:

*** Planera en utställning tillsammans med barn och/eller unga med flyktingbakgrund.**

Vad? Biblioteket planerar och genomför en utställning tillsammans med barn och/eller unga med flyktingbakgrund, i samarbete med kulturbyrån, en lokal konstklubb och flyktingenhet.

Hur? Biblioteket bjuder in kulturbyrån, en lokal konstskola (t.ex. Balatako, Arbis, lokal konstnär ...) och personal från en enhet som jobbar med ensamkommande barn och unga med flyktingbakgrund. Målet är att planera och genomföra en utställning tillsammans med barn och/eller unga med flyktingbakgrund. I praktiken kunde detta ske genom en pyssel- och berättarworkshop där deltagarna, under ledning av en konstlärare, får skapa verk under rubriken ”min framtid” eller ”Mitt finaste minne från Syrien/Iran...”. Korta förklarande texter (bibliotekspersonalen eller annan lämplig person kan kort intervjuar deltagarna om deras verk och sammanfoga texten till verket) knyter an till berättandet som redskap. Resultatet visas upp som en utställning med vernissage.

Biblioteket står för utrymmet och bidrar till marknadsföringen, eventuellt också översättningen av inbjudan till de unga, senare information om utställningen och inbjudan till vernissagen, till relevanta språk.

Kulturbyrån står för materialet och hjälper till marknadsföringen och pressmaterial. Konstskolan för den konkreta handledningen under workshopen, bidrar även med en del material?

Som intervjuare kan fungera bibliotekspersonal, personal från flyktingenheten eller andra lämpliga personer. Syftet är att ge dessa röster utrymme i det offentliga rummet, och erbjuder samtidigt samtliga inblandade en möjlighet till att lära sig mer om barn och ungas olika erfarenheter och drömmar.

”Biblioteken kunde ordna en lekdag ute där barnen får lära sig spela och lekar som man lekte förr i Syrien, varför inte kombinera med traditionella finländska lekar. Man kunde också ha tävlingar för barn där de måste tänka och svara på frågor. Om de inte kan svaret kan de be föräldrarna om hjälp.”

Zahira Almasri, sagoläsare.

*** Biblioteket uppmärksammar religiösa högtider, t.ex. den muslimska högtiden Ramadan (16.5-14.6.2018)**

Vad? Biblioteket uppmärksammar Ramadan i samarbete med exempelvis en lokal förening för muslimer.

Hur? ”Under Ramadan avstår många muslimer från all mat och dryck under dygnets ljusa timmar. Det är även viktigt att be, läsa Koranen och vara hjälpsam och generös. Under ramadan-fastan kan varje muslim känna hunger, så att det blir lättare att visa medkänsla och hjälpsamhet mot fattiga, sjuka och olyckliga. Barn, sjuka och gravida behöver inte delta i fastan.” (Källa: Festkalender.fi. Ordet ”många” är mitt tillägg då alla muslimer inte firar ramadan samtidigt eller på exakt samma sätt.)

Biblioteket kan i samarbete med muslimska invånare uppmärksamma Ramadan genom att exempelvis ordna en utställning eller annat evenemang som berättar om högtiden. Inslaget att vara hjälpsam och generös kan uppmärksammas genom att ordna till exempel en insamling till förmån för behövande.

”Tanken med ett roterande värdskap är att enskilda frivilliga inte ska belastas för mycket. I maj (2018 red. anm.) håller vi en paus, delvis med anledning av fastemånaden Ramadan. Förhoppningen är att språkkaféet ska fortsätta i höst.”

Beatrice Villman, bibliotekschef i Larsmo.

ANDRA TIDPUNKTER DÅ BIBLIOTEKEN KAN UPPMÄRKSAMMA MÅNGFALDEN

Biblioteken behöver inte alltid vara primus motor, det går lika bra att hänga med på andras evenemang eller evenemang som firas på ett allmänt plan på orten där biblioteket finns. Hit räknas bland annat lokala marknader, idrottstävlingar, venetiansk, kulturens natt, julinvigningar och Luciafirande, skolavslutning och – start på hösten.

Genom synlighet och deltagande, till exempel genom ett pop up-bibliotek eller genom att bjuda in till ett eget evenemang i samband med annan lokal händelse, bidrar vi till att stärka besökarnas känsla av att biblioteket är närvarande och relevant i fråga om den aktuella händelsen.

Ur bibliotekets perspektiv finns flera fördelar med att delta i andras evenemang:

– biblioteket syns i lokalsamhället
– draghjälp i fråga om marknadsföringen
– vi når potentiellt en större publik av både väntade och oväntade besökare

Som exempel kan nämnas följande:

Julinvigningen (Jakobstad)

Vad? Fredrikabiblioteken och stadsbiblioteket i Jakobstad deltar i stadens julinvigning på torget i Jakobstad den 1 december 2018.

Hur? Genom kontakter med Integrationsporten i Jakobstad inbjuds biblioteket att, tillsammans med Porten och studerande från yrkeshögskolan Centria, ha en julstuga under julinvigningen på torget. Som Fredrikakoordinator deltar jag i planeringen, vilket samtidigt ger värdefulla kontakter till internationella studerande. Under kvällen delar vi ut information om drop in-kvällarna på det lokala biblioteket.

Faud Larinde (t.v.) och jag delar vi ut flyers under staden Jakobstads julinvigning en kylig kväll i början av december 2017.

Biking Kronoby-Larsmo (Larsmo)

Vad? Kommunbiblioteket lanserar sina lånecyklar i samband med cykelevenemanget Biking Kronoby-Larsmo den 18 maj 2018.

Hur? Från och med våren 2018 inkluderar bibliotekets sportotek lånecyklar och –hjälmar. Genom lokala kontakter och Fredrikakoordinatorn bidrar biblioteket till att marknadsföra sin nya service samt evenemanget i sig på flera språk.

För den som inte har en egen cykel eller aldrig testat cykla erbjuder bibliotekets satsning på lånecyklar en chans att gratis prova på.

Fristadsseminarium (Jakobstad)

Vad? Fredrikabiblioteken synliggör sitt mångkulturella arbete genom att erbjuda en moderator (koordinatorn) för ett seminarium om Jakobstad som framtida fristad den 18 maj 2018.

Hur? Som Fredrikakoordinatorn tillfrågas jag om jag kan vara moderator för ett seminarium om Jakobstad som fristad. Jag deltar i planeringen, marknadsföringen och genomförandet av evenemanget.

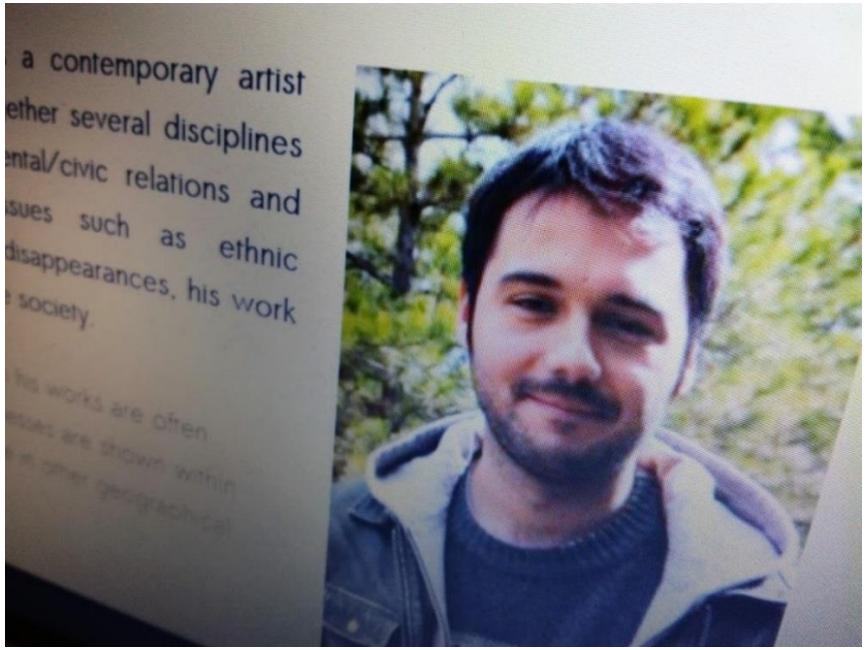

Vem är Baran Caginli, och varför kan han inte leva och jobba tryggt i sitt hemland? Den 15 maj 2018 debatterade vi frågan om förföljda konstnärer och författare på Campus Allegro den 15 maj 2018.

Topelius 200-års jubileum (Nykarleby)

Vad? Biblioteket låter översätta sagan Walters andra äventyr (Walter på Himmelsberget) av författaren Zacharias Topelius lagom till stadens 200-årsfirande av skalden. Genom att göra en lokal författare och saga tillgänglig på estniska, ryska, ukrainska, arabiska och vietnamesiska kan Nykarlebybor samt andra med dessa modersmål delta i firandet.

Hur? Biblioteket har tidigare tagit fram en komprimerad version av sagan och använt den för en dockteater. I samarbete med EU-projektet ”En bra start i Österbotten – integrerade servicekedjor för invandrare i Jakobstadsnejden” (Integrationsporten i Jakobstad) översätts sagan till ovannämnda språk.

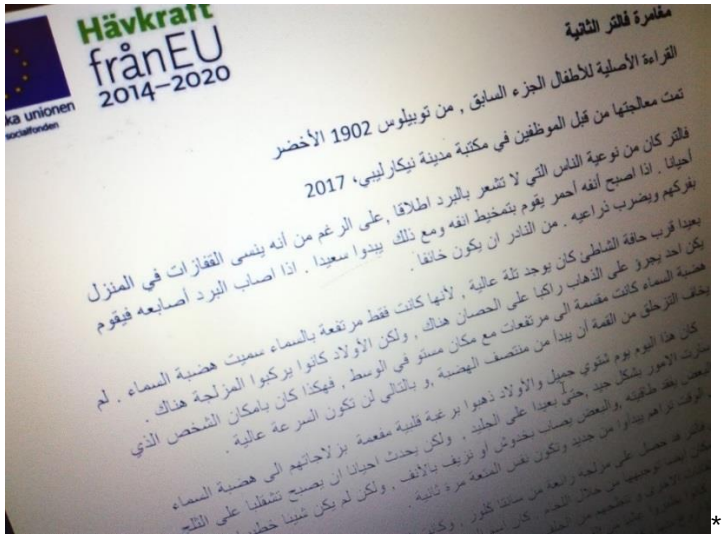

*

Del X i serien ”Kunde Topelius knappast ha anat”: Walters äventyr ges ut på arabiska – lagom till skaldens 200-årsjubileum.

AVSLUTNING:

"Det handlar inte bara om resurser utan om ett samtal mellan alla som jobbar på biblioteken."

Författaren Adrian Perera, om bibliotekens arbete med att utveckla den mångkulturella verksamheten för att kunna ge likvärdig service till alla invånare.

Den nya biblioteksslagen som trädde i kraft den 1 januari 2017 (Lag om allmänna bibliotek, 29.12.2016/1492) betonar att biblioteken ska vara en plats för bildning och möten. Det viktigaste mångkulturella arbetet handlar om att skapa gemenskap genom att jobba för ökad tillgänglighet och delaktighet, genom nya former av verksamhet men framför allt genom att göra den redan existerande verksamheten mer inkluderande.

Det kan låta enkelt men kräver en hel del, framför allt ett nytt sätt att tänka. Konkret kan biblioteken göra sin verksamhet mer lättillgänglig och inkluderande bland annat genom att:

- planera innehållet så att det representerar mångfalden, till exempel vid val av medverkande i författarsamtal.
- presentera innehållet så att det blir tillgängligt för fler, till exempel genom att anlita tolk.
- marknadsföra bibliotekens serviceutbud och verksamhet på fler språk än svenska, finska och engelska.
- informera brett (via hemsida, infoskärmar, posters, sociala medier, media, föreningar, språkkurser för invandrare, personliga möten med mera) och med särskilt fokus på grupper som kan behöva känna sig extra inkluderade
- komma ihåg vikten av mångfald och språkkunskaper när vi anställer, tar in vikarier och praktikanter. Vilken kompetens saknar vi och hur högt värderar vi den i förhållande till att ha en formell utbildning inom branschen? De som vi vill ska besöka biblioteket tilltalas av att redan se sig själv representerade där.

Som framtidsstrategi rekommenderar jag att vi som jobbar på biblioteken stannar upp ett slag och ser all den verksamhet som vi och våra grannbibliotek redan gör, varje dag - och låter oss inspireras till att fortsätta utveckla bibliotekens mångkulturella verksamhet. Framför allt i nära samarbete med de som vi arbetar för.

Jag hoppas även att vi i samma takt som vi satsar mer på att skapa goda relationer till vår tilltänkta målgrupp också investerar energi i att stärka relationerna inom personalen. För att citera författaren Adrian Perera handlar ett jämlikt bemötande av olika slags människor inte bara om resurser, utan om ett samtal mellan alla som jobbar på biblioteket. En bra sammanhållning och trygghet bland kollegerna ger bättre förutsättningar för att ge god service till våra besökare, eftersom servicen innebär att vi till viss del måste jobba med oss själva och våra eventuella fördomar och rädslor.

Rapporten ”Mångkulturell biblioteksverksamhet” (Åsa Broo, 2017) var till stor nytta för mig, framför allt inledningsvis. Den har även fått spridning och uppskattning utanför Fredrikanätverket, däribland hos integrationsaktörer i Jakobstadsnejden. Framför allt informationen om språkförhållandena i Fredrikakommunerna är värdefull för de enskilda biblioteken och i kontakten med externa samarbetspartner, exempelvis för att motivera översättningar av material till olika språk.

Jag vill dock fästa uppmärksamhet vid att statistiska uppgifter föråldras snabbt (en ny, större grupp invånare med ett visst modersmål kan i ett kast möblera om i språkförhållandena), och att just de här siffrorna inte säger någonting om när en person har flyttat till kommunen, i vilken roll, var i integrationsprocessen hen befinner sig eller hur personer med det modersmålet förhåller sig till exempelvis läsande. I den mån vi behöver och har nytta av statistiken så behöver den uppdateras kontinuerligt och analyseras kritiskt.

Särskild fokus har legat på att öka kontakterna med den tilltänkta målgruppen. För att fortsätta utveckla det så kallade mångkulturella arbetet behöver stor vikt fästas vid att, i ännu högre grad, engagera besökarna i verksamheten samt samarbeta med externa parter. Det här ökar chanserna för att besökarna upplever verksamheten som intressant och relevant. Det här kräver i sin tur en tydlig signal från ledningen om att delaktighet bör prioriteras och att personalen får stöd i form av fortbildning och tillräckliga resurser.

Ledningen bör också verka för att kommunikation inom och mellan biblioteken fungerar och i mån av möjlighet gå in för likartade system, till exempel i fråga om lånevillkor, införskaffande av material och ersättning till privatpersoner som jobbar för biblioteken (sagoläsare, evenemangsplanerar ...). Det här skulle bland annat underlätta framtagandet av gemensamt material på flera språk. I takt med att vi utökar samarbetet inom Fredrikanätverket, och bygger upp nätverk av partners som jobbar för bibliotek i olika kommuner, blir det allt viktigare med enhetliga och förutsebara system som inger förtroende.

I den här rapporten framgår bland annat vilka aktörer som Fredrikabiblioteken samarbetat med under den gångna projektperioden. Samarbetet har sett ut på olika sätt men samtliga kontakter har potential för en fortsättning. Det är fortsättningsvis också viktigt att biblioteken kommunicerar aktivt och sprider information om sin verksamhet både inom Fredrikanätverket och till utomstående intressenter. Och på samma sätt som biblioteken uppmuntrar andra till att modigt ta kontakt vid olika ärenden kopplade till bibliotekens kärnuppdrag, ska vi som jobbat i biblioteken inte vara rädda för att frimodigt sträcka ut en hand och fråga våra besökare på vilket sätt vi bäst kunde tjäna dem.

Som Anna-Stina Takala, verksamhetsutvecklare vid Botkyrka bibliotek, och Cecilia Falk, tf bibliotekschef i Botkyrka, säger så behöver vi inte ha alla svaren. Det räcker med att vi är intresserade nog för att fråga och ta reda på det som vi inte vet.